

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 28. oktobra 1949

Številka 43

Poraz Sovjetske zveze v OZN

Glavna skupščina Združenih narodov je izvolila Jugoslavijo v Varnostni svet vkljub protestu držav sovjetskega bloka.

Na plenarnem zasedanju je Glavna skupščina izvolila v Varnostni svet tudi Equador in Indijo. Imenovanje teh treh novih članic Varnostnega sveta, ki nadomeščajo Ukrajino, Argentino in Kanado, obsega dvoletno dobo trajanja, ki začne 1. januarja.

Jugoslavija je bila izvoljena pri drugih tajnih volitvah. Dobila je 39 glasov — točno toliko, kolikor je potrebno za dvotretjinsko večino, — proti 19 glasovom, katere je prejela Češkoslovaška, katero so podpirali Sovjeti.

Kasneje je Glavna skupščina izvolila šest držav za članice gospodarskega in socialnega sveta in tri nove članice sveta za zaupno upravo.

Združene države, Mehika, Iran, Pakistan, Kanada in Češkoslovaška so bile izvoljene v gospodarski in socialni svet za dobo treh let. Združene države so bile ponovno izvoljene, ostale pa bodo nadomestile Belo Rusijo, Libanon, Novo Zelandijo, Turčijo in Venezuelo.

Irak je bil ponovno izvoljen v svet za zaupno upravo za dobo treh let. V tem svetu bo Argentina nadomestila Mehiko, republiko San Domingo pa so določili, da bo za prihodnje leto nadomestila Costarico, ki je pred kratkim zaradi raznih težkoč odstopila, še preden je zapadel rok.

Pri prvem glasovanju za izvolitev članic Varnostnega sveta so oddali 58 glasov — potrebna dvotretjinska večina za izvolitev je znašala 39 glasov. Izid prvega glasovanja je bil naslednji: Equador 57, Indija 56, Jugoslavija 37, Češkoslovaška 20, Afganistan 1 in Filipini 1.

Equador in Indija sta bila izvoljena že pri prvem glasovanju. Po pravilih Združenih narodov je bilo drugo glasovanje omejeno na dve naslednji državi, ki sta pri prvem prejeli največ glasov. Oddali so 59 glasov, veljavnih pa jih je bilo samo 58. Potrebna dvotretjinska večina je torej spet znašala 39 glasov. Izid glasovanja je izpadel v prid Jugoslavije, za katero so oddali 39 glasov, proti 19, ki jih je prejela Češkoslovaška.

Ker je bilo glasovanje tajno, ni moglo določiti, katera država ali države pri drugem glasovanju niso tako glasovale kot pri prvem.

Tik pred glasovanjem, ki je izpadlo v prid Jugoslavije, je sovjetski zunanji minister Andrej Višinski obdolžil Jugoslavijo, da je obrekovala Sovjetsko zvezo in je trdil, da se druge države niso ravnale po nekem takimenovanem „gentlemenskem sporazumu“, da bodo podpirale kandidata Sovjetske zveze.

Združene države in druge države so zanikale, da bi obstajal kak sporazum, na podlagi katerega bi mogla Sovjetska zveza določati kandidate.

Po izvolitvi Jugoslavije je znova govoril Višinski, ki je ponovno obdolžil Jugoslavijo in je izjavil, da vseh pet držav vzhodne Evrope ne bo priznalo Jugoslavije za predstavnika vzhodne Evrope v Varnostnem svetu.

Poljski predstavnik je izjavil, da kandidature Jugoslavije ni predložila nobena država, ki spada v njihovo zemljepisno področje, ter da je to kršitev načela zemljepisne porazdelitve, ki ga določa Listina Združenih narodov in „predhodni sporazumi“. Poljska izjava zaključuje, da smatra izvolitev Jugoslavije za nezakonito.

Jugoslovanski zunanji minister Edvard Kardelj je izrazil svoje zadovolj-

stvo nad izidom glasovanja in je zavrnil obdolžitve Višinskega ter je izjavil, da izvolitev Jugoslavije ni nikak izid „zakulisnih spletk med Združenimi državami in Veliko Britanijo.“

Kakor poroča „Reuter“ iz Beograda, je maršal Tito izrazil svoje mnenje o izvolitvi Jugoslavije v razgovoru z britanskim dopisnikom, ko je rekel:

„Izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet pomeni, da je položaj naše države sedaj močnejši z ozirom na izgleda za ohranitev miru. Toda to ne pomeni, da smo s tem zavarovani proti napadom, ki se ne bodo zmanjšali. Mi potrebujemo moralno pomoč vseh demokratičnih narodov in prepričani smo, da se nas ne bo upal napasti nihče, če imamo za seboj moralno oporo vsega sveta. Na noben način pa nismo vznemirjeni.“

Dober izgled za avstrijsko pogodbo

Londonski poluraadni list „Times“ objavlja zelo optimističen članek glede napredovanja pri razgovorih namestnikov zunanjih ministrov o avstrijski mirovni pogodbi. List pravi, da so v zadnjih dveh tednih v New Yorku napravili znatne korake naprej; kot vse kaže, sta obe strani popustili v svojih zahtevah glede osporavanja točk, predvsem glede ureditve bivše nemške imovine. Optimistično vzdusje, ki sedaj vlada, je dovolj močan razlog, da se, če je potreba, podaljša časovni rok, ki je bil prvotno pred odhodom g. Bevina določen na štirinajst dni.

Dejanski sporazum so zastopniki dosegli glede možnosti prevoza petroleja in glede podonavskega premoženja. Sporna točka ostane še vedno dejanska razdelitev izkoriščanja petrolejskih vrelcev med Avstrijo in Rusijo, ali tudi glede tega so si še tako blizu, da je mogoče reči, da bo le prišlo do avstrijske mirovne pogodbe — „razen, če ne pri-

Maršal Tito se je razgovarjal tudi glede drugih balkanskih držav in rekel, da je položaj v Bolgariji zelo težak in ljudje že vedo, da je položaj v Jugoslaviji mnogo boljši. V Albaniji je še slabše in slabo je tudi v drugih državah. V vseh teh vladah imajo krize, ki se končajo z odstranitvijo voditeljev, ki niso zadovoljni z razmerami v svojih državah.

Glede gospodarskih težav v Jugoslaviji je maršal Tito dejal, da so velike, a Jugoslavlani so trdno odločeni zgraditi svoje vrste socializem ter so o uspehu prepričani. „Mnogo več smo napravili pri nas kakor pa v ostalih ljudskih demokracijah in podžgali smo naše ljudi z navdušenjem, proti kateremu vse obre-

(Nadaljevanje na 2. strani)

de,“ kakor pravi londonski „Times“, „Sovjetska zveza pred konferenco s popolnoma novimi nepredvidenimi predlogi.“

Sovjeti zahtevajo odpoklic jugoslovanskega poslanika iz Moskve

V sredo zjutraj ob treh je moskovski radio objavil, da je Sovjetska zveza zahtevala od jugoslovanske vlade, da takoj odpokliče svojega poslanika pri sovjetski vladi, Stjepana Mrazoviča.

Kot vzrok svoje zahteve je Sovjetska zveza navedla dokaze, ki so prišli na dan na Rajkovi razpravi v Budimpešti, da je jugoslovanski poslanik v Moskvi voditelj vohunske službe proti Sovjetski zvezi. G. Mrazovič je bil imenovan za jugoslovanskega poslanika v Moskvi pred enim letom, preje pa je bil jugoslovanski poslanik pri Madžarski „ljudski“ republiki v Budimpešti.

Francoska vladna kriza

BIDAULT PREVZEL NALOGO SESTAVE NOVE VLADE

Francija si po drugi svetovni vojni nikakor ne more odpočeti. Ko je bila vojna končana, je večina Francozov iskala rešitev v dveh skrajnostih: pri generalu De Gaulle-u in pri komunistih. Sčasoma pa so se začele uveljavljati zmernejše sile, ki so se zbirale v socialistični stranki, v ljudskem republikanskem gibanju in v radikalni stranki.

Pod dolgotrajnem nihanju in iskanju, ko so se vladne krize vrstile druga za drugo kakor na tekočem traku, je nazadnje vendarle kazalo, da je francosko ljudstvo zgubilo vero v to ali ono skrajnost ter se je trdneje oklenilo politične sredine. Že eno leto je namreč vladala v Franciji koalicijska vlada s predsednikom Queille-jem in francosko politično življenje se je ustalilo, kar je imelo ugodne posledice tudi na gospodarskem področju.

Naenkrat pa je prišlo razvrednotenje franka. To razvrednotenje je hitro vplivalo na politično življenje. Socialisti, ki so sodelovali v vladi, so zahtevali povišanje delavskih plač. Na njihovo stran so se v precejšnji meri postavili tudi politični krogi ljudskega republikanskega gibanja, ki imajo glavno oporo v nekomunističnem delavstvu. Radikali in druge manjše desničarske skupine pa so ostro nastopili proti povišanju plač, ker se bojijo inflacije. Pri tem svojem stališču vztrajajo zelo trdovratno, ker

se opirajo na uspehe, ki so jih dosegli s svojim dosedanjim prizadevanjem za ucvrstitev francoske valute.

Socialist Jules Moch, ki je dobil mandat za sestavo nove vlade, ni uspel, ker se niso mogli zediniti, kdo naj prevzame ministrstvo za informacije in finančno ministrstvo. V Franciji je namreč prav finančno ministrstvo tisti trdi oreh, ob katerem se razbije vsaka francoska vlada. Ker so republikanci pristali na to, da bi prevzeli finančno ministrstvo, so hoteli imeti zase tudi ministrstvo za informacije. Radikali pa so zahtevali to ministrstvo zase. Tedaj pa se je član ljudskega republikanskega gibanja Leturneau, ki je prej nameraval prevzeti finančno ministrstvo, premislil in tako je bil Moch prisiljen vrniti mandat in sporočiti predsedniku, da ne more sestaviti nove vlade.

Za njim je dobil mandat bivši finančni minister Rene Mayer, član radikalne stranke. Mayer je mandat za sestavo vlade uradno sprejel. Pri sestavi nove vlade je imel vsekakor več podpore s strani ostalih strank kakor Moch, toda tudi njemu se ni posrečilo sestaviti nove vlade. Sedaj je predsednik Auriol poveril sestavo vlade dolgoletnemu francoskemu zun. ministru Bidaultu, ki je že bil tudi nekaj mesecev ministrski predsednik. Vladna kriza v Franciji traja sedaj že dva tedna. Sedaj je vrsta na g. Bidaultu, da reši to krizo.

Bilanca štiriletnega delovanja organizacije Združ. narodov

(Trygve Lie, gen. tajnik OZN)

„26. VI. 1949 so minula štiri leta, odkar so v San Francisco z veliko slovesnostjo podpisali Listino o ustanovitvi zveze narodov. To je bil velik dogodek, prav gotovo eden največjih v zgodovini človeštva, za dobrobit svetovnega miru, a obenem tudi v veliko radost vsega miroljubnega sveta.“

Čeravno danes po štirih letih ne moremo reči, da bi ogromna večina ljudi zgubila zaupanje v to organizacijo in še nadalje veruje vanjo kot v oporoko miru, moramo vseeno priznati, da je bilo še preveč razočaranj ter da svet zaskrbljeno in s strahom gleda v bodočnost. Statut Združenih narodov je tu, ali človeštvo se vprašuje, ali se ga bo posrečilo izvesti tako, da bo svoji nalogi dorasel.

Združene narode so smatrali na splošno že ob njihovem nastanku za organizacijo svetovne varnosti, ki naj bi v vlogi oboroženega stražnika s palico, če potrebno tudi s puško nastopila vsakokrat, ko bi kateri si bodi napadalec dvignil svojo glavo. Tako bi tudi moralo biti. Toda v štirih letih ni uspelo veljati dosegli sporazuma o vrsti in številu vojaških sil, ki bi bile na razpolago Varnostnemu svetu.

Program, da bi OZN dali lastne oborožene sile, načrt, ki bi moral biti nekak uvod za splošno razorožitev in upostavitve mednarodnega nadzorstva za disciplinirano uporabo masovnega uničevalnega orožja, kot sta to atomska bomba in kemična orožja, je še prav daleč od svojega uresničenja. Po štirih letih smo še vedno tam, kjer smo bili: OZN ne razpolaga z lastno oboroženo silo; oborožena tekma je v polnem razmahu, prišlo ni do nobenega sporazuma glede kontrole nad atomsko energijo; kar se tiče kemičnega orožja, raketnih izstrelkov in podobnega, pa ni prišla uporaba teh še niti do razpravljanja.

Ali moramo po vsem tem sklepati, da se nahajamo pred polomom OZN, kar bi tudi pomenilo, da je ves napor za preprečitev tretje svetovne vojne zaman? Na srečo ne. Zgradba miru je izredno velika stavba, ki jo je treba zgraditi kamen na kamnu, nadstropje za nadstropjem. Nanjo lahko računamo z desetletji, ne pa z leti. Če se bomo po 20 ali celo po 50 letih neumornega in trajnega dela ozrli nazaj, takrat se bomo šele zavedali, kako dolga je bila prehojena pot. Če bomo tedaj lahko nadaljevali z graditvijo miru na svetu na podlagi Združenih narodov ter preprečili, da bi kaka vojna pretrgala naše delo, potem je moje prepričanje, da bomo po tako dolgi dobi prav blizu stalnega svetovnega miru.

Zaradi tega moram, potem ko sem povedal, kaj še ni napravila OZN, tudi to povedati, kar je ona izvršila in kar še vrši. OZN še ne more ukazati miru, to je res; vendar pa se ji je posrečilo prepričati razne narode, da ohranijo mir, in jih privesti znova do miroljubnega razgovora, potem ko so že bile na tem, da se spopadejo ali še celo, ko so že bile v vojnem stanju.

V Palestini je nastala nova država, brez velikega prelivanja krvi; tu gre za 2000-letni zgodovinski razvoj, prepoln trpljenja, grenkobe, zatiranja, sovraštva, krutosti in brezkončnih nekoristnih poizkusov, da se doseže rešitev tisočletnega problema.

V Indiji, to je v deželi, ki se da primerjati z neko celino, na kateri živi 400 milijonov ljudi, je posredovanje OZN preprečilo izbruh ene najbolj krutih verskih vojn, ker so pod njenim pokroviteljstvom podpisali premirje med (Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani.)

obema novima državama: Indijo in Pakistanom.

V Indoneziji, kjer je 70 milijonov ljudi stopilo v boj za svojo neodvisnost, je OZN po devetletnem naporu dosegla pravično in mirno rešitev; dve leti ugodnega vpliva OZN sta zadostovali, da je njena zamisel prevladala, četudi je bil položaj kot v Palestini zelo resen.

Mnogo drugih primerov bi lahko navedel, kako se je Organizacija Združenih narodov zavzela za svetovni mir. Tako smo posredovali dejansko povsod tam, kjer se je pojavil kak vzrok nesporazumljenja. Imamo komisijo Združenih narodov tudi v Koreji; drugo smo poslali na grško mejo, da izvrši tam svoje poizvedbe. Organizacija Združenih narodov je bila tista, ki je posredovala, da je vojska neke velesile zapustila Iran, Sirijo in Libanon, potem ko je zadeva prišla pred Varnostni svet.

Bolj važen in bolj nevaren od vseh sporov pa je bil spor za Berlin, s katerim se je moral baviti Varnostni svet v jeseni leta 1948. Tri velesile so takrat obtožile četrto velesilo, da ogroža svetovni mir. Mnogi so takrat mislili, da bo ta kriza povzročila polom Združenih narodov ter dovedla do katastrofe tretje svetovne vojne. To se ni zgodilo in glavna zasluga gre Združenim narodom, ki so vse storili, da bi s posredovanjem in pomirjevalnim delom uspeli v svoji akciji, čeravno niso želi prvotno nikakega uspeha. Svet ne sme pozabiti, da gre zasluga predvsem razpravam delegatov zainteresiranih držav pri Združenih narodih, če se je dosegel sporazum glede prestanka berlinske zapore in za nadaljevanje razgovorov o mirovni pogodbi v samem svetu zunanjih ministrov.

Dobro je, da bi vsakdo tudi vedel, da je dobršen del tega ogromnega dela v korist svetovnega miru izvršil Varnostni svet, ki je po mnenju nekaterih popolnoma omrtvičen po zloglasnem „vetu“.

Nekateri skušajo podcenjevati važnost Glavne skupščine Združenih narodov zaradi tega, ker nima izvršilne oblasti. V resnici lahko Glavna skupščina le na podlagi statuta sestavi svoje predloge. In vsi ti pozablajo, kako se je v kratki dobi 4 let Glavna skupščina izkazala kot najmočnejši faktor javnega mnenja, ki ga svet še ni videl; končno je pa vendar javno mnenje le tisto, ki narekuje zakone bodisi na narodnem ali mednarodnem poprišču. Hočem tu navesti le en primer: Glavna skupščina je nedavno potrdila „svetovno izjavo o pravicah človeka“; ta izjava še ne pomeni zakona v ožjem smislu te besede, toda njena važnost se da primerjati zakonu, ki bo imel v bodoči zgodovini sveta sličen pomen, kot ga ima „izjava neodvisnosti“ za Združene ameriške države. Tudi ta poslednja izjava ni bila zakon. A vseeno gre njej v veliki meri zasluga za človeški napredek. Po vsem širnem svetu se na izjavo o „človeških pravicah“ že sklicujejo. Zato predvidevam, da bo ta listina postala v doglednem času mednarodni zakon, ki bo nekak vzor za posamezne vlade v njihovem ravnanju s svojimi državljani ter jim tako omogočil upravičene pritožbe, če bi se njihove vlade ne ravnale po njem.

Drug pojav, ki smo ga videli v teh štirih letih pri Glavni skupščini, obstoji v možnosti, da omogoči Glavna skupščina malim narodom, da smejo jasno pred vsem svetom vplivati na potek raznih zadev na podlagi popolne enakopravnosti; ta njihov vpliv naj služi za kontrolo in ravnotežje nad prevladujočo močjo velesil in tudi pri odnosnih sporih. In ravno to je največje važnosti, ker so se v preteklosti, v medsebojnem mednarodnem sporu velesil porodile prejšnje ali slej vse uničujoče vojne. Možnost, da se čimprej zaustavi izbruh ali poostreitev takih sporov po nastopu Združenih narodov, jeندن izmed glavnih vzrokov uspešnega delovanja Združenih narodov pri ohranitvi svetovnega miru. Trdno sem prepričan, da je ni vojne, ki bi lahko izbruhnila v času zasedanja Glavne skupščine Združenih narodov. Napadalec bi se takoj zavedal, da ne uide pravični obsodbi.

Priznajmo torej, da so delali Združeni narodi in da delajo proti vsaki vojni, ki grozi izbruhniti sedaj ali čez eno

Politični pregled

AVSTRALIJA

Avstralska predstavniška zbornica je odobrila zakonski načrt, na podlagi katerega podarja Avstralija Veliki Britaniji osem milijonov funtov šterlingov. Minister za povojno obnovo je izjavil ob tej priliki, da si Avstralija koristi sama sebi, če pomaga Veliki Britaniji. Avstralija ima neposredno korist od evropske obnove. Darilo je označil za izraz naklonjenosti avstralskega naroda do britanskega in izraz zaupanja v njegovo sposobnost za premaganje sedanjih gospodarskih težav.

ČESKOSLOVASKA

Českoslovaško ministrstvo za poljedelstvo je nedavno izdalo odredbo, ki določa obveze nakup poljedelskih strojev od „oseb, ki ne izpolnjujejo pogodb za proizvodnjo ali katere ne uporabljajo opreme na primeren način.“ To pomeni, da te naredbe ne bodo uporabljali pri kmetijskih zadrugah, ampak da je ta političen ukrep naperjen proti neodvisnim kmetom ali kulakom, kakor jih imenujejo komunisti.

„Glavna mehanična poljedelska oprema“, ki jo omenja odredba, vključuje pluge na paro, lokomobile, traktorje od 25 HP dalje, električne motorje, avtomatične stroje za vezanje, mlatilnice, slamoreznice itd. Okrajni ljudski odbori bodo imenovali posebne odbore, kateri bodo potem določili ceno, dan in način odkupa.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Enajst voditeljev komunistične stranke Združenih držav, ki so bili pred tednom spoznani za krive, da so napravili zaroto za nasilno zrušenje vlade, je bilo sedaj obsojenih na zaporno in denarno kazen.

Deset obtožencev, med katerimi je tudi glavni tajnik stranke, je bilo obsojenih vsak na pet let, enajsti pa na tri leta zapor. Vsi pa morajo plačati še po 10.000 dolarjev globe.

Razprava proti tem obtožencem je

Poraz Sovjetske zveze v OZN

(Nadaljevanje s 1. strani.)

kovanje naših neprijateljev ne opravi ničesar.

Iz Beograda poroča dopisnik londonskega nedeljskega lista „Observer“ Edward Crankshaw o vzdušju, ki sliči onemu iz leta 1940 v Angliji, ko je propadla Francija in je ostala Anglija sama na braniku proti nacističnemu valu.

„Jugoslovani so navdušeni nad svojo zmago pri izvolitvi v Varnostni svet na predvečer dobe, ki so jo temni preroki označili kot „pričetek oboroženega spopada“. Če bodo sovjeti zavlačevali odločitev, bodo postali smešni in Sovjetska zveza se mora odločiti, da napravi konec temu napetemu položaju, bodisi s silo ali kakor koli. Jugoslovani so — pravilno ali napačno — že odločili, da je njihova bitka proti Kominformu dobljena. Namesto da bi brez konca ugibali, kaj bo Sovjetska zveza z naslednjim korakom storila, so sami prevzeli moralno iniciativo in ugibajo o izidih bolj oddaljenih problemov.

Vse to ustvarja v Jugoslaviji čudovito vzdušje, katerega ne more nihče, ki je izven dežele, pravilno oceniti. Ko premišljuje zapadni svet z različnimi stop-

leto, kakor tudi čez 20 ali 50 let. Njihovo delo je predvsem usmerjeno na bodočnost in se vrši preko cele vrste dejavnosti na gospodarskem, socialnem in človečanskem polju. Ta udejstvovanja so dovedla v zadnjih štirih letih do ustvaritve raznih ustanov in posebnih komisij, katerim je bilo naročeno, proučiti vse svetovne probleme dela, finance, zdravstva, prehrane, kmetijstva, trgovine, izobrazbe, zračnega prometa, pomoči otrok in beguncev, človečanskih pravic, tehnične pomoči, trgovskega razvoja, svobode obveščanja itd. Tisoči poslovnih mož, znanstvenikov, gospodarstvenikov in izvedencev vseh panog je bilo mobiliziranih za to delo ter odposlanih na vse kraje sveta; vse to ogromno delo ima za svoj končni cilj dvig življenjske ravni vseh narodov sveta.“

trajala devet mesecev. Branilci komunistov so takoj prijavi pritožbo.

Vlada Združenih držav je povrnila Švici vso vojno odškodnino za škodo, ki so jo povzročile ameriške oborožene sile v drugi svetovni vojni. Celotna škoda je znašala 70.646.961 švicarskih frankov t. j. okrog 17 milijonov dolarjev.

Glavno švicarsko terjatev je predstavljala škoda, ki jo je povzročilo ne-prostovoljno bombardiranje švicarskega mesta Schaffhausen 1. aprila 1944.

JUGOSLAVIJA

Kot poročajo dopisniki iz Jugoslavije, se hrvaški kmetje upirajo naredbi, da morajo večino svojega pridelka oddati. Zaradi tega je ministrski predsednik Hrvaške, dr. Bakarič svetoval na konferenci komunistične partije koncem septembra, da se ne smejo bati postaviti policije proti kmetom, če ne zaleže vse prigovarjanje nič. Kot kazen v najhujšem slučaju lahko zaplenijo vse kmetovo premoženje.

Na tej konferenci je dr. Bakarič tudi izjavil, da je največji odpor proti oddaji žita v okolici Osjeka, v pokrajini, ki je odgovorna za 60 odst. pridelka v vsej državi. Omenil je tudi tri vasi v dolini Save, kjer skoraj vsi trdnejši kmetje niso izpolnili svojih dolžnosti glede oddaje. Kot glavni vzrok te nepokorščine je dr. Bakarič navedel slabo organizacijo komunistične partije na deželi, ki je postala popolnoma nepraktična. Kmetje so se okoristili z vsemi mogočimi govoricami o oboroženih banditih, ki zahtevajo pridelke in na podlagi tega izgovora niso dali državi določene količine pridelkov. Člani partije niso napravili nič, da bi to preprečili in so v mnogih slučajih sami postali žrtve strahu.

„Mi ne maramo vojne s kmeti, ampak jih hočemo pregovoriti, za kar je treba več političnega dela in, če to nima zaželenih uspehov, je treba poklicati na pomoč milico,“ je rekel dr. Bakarič.

Kot pravijo poročila, je velikokrat vzrok teh težav prevelika navdušenost

njami zaskrbljenosti o usodi premagane Jugoslavije, premišljujejo jugoslovanski komunisti z živahnim zanimanjem o bodoči usodi premaganega Kominforma. Občutek v Beogradu je podoben občutku v Angliji po padcu Francije leta 1940. Razlika je le v tem, da ni v Beogradu nobenih vidnih vojaških ali civilnih obrambnih priprav, nikakega občutka, da je sovražnik dejansko pred vrati — z eno besedo: Jugoslovani se v teh lepih jesenskih dneh ne ozirajo v nebo. Sličnost z vzdušjem Dunkerquerqua je tudi v tem, da najdemo v Beogradu živahno borbo za obstoj vkljub gospodarski blokadi ter v trpki odločnosti, da nadaljujejo z ogromnim načrtom za svoj razvoj, ki je bil od vsega početka preveč ambiciozen in je v sedanjih razmerah popolnoma nemogoč.

Nobenega dvoma ni, da je Sovjetska zveza pričela nekaj, kar je pokazalo moč in silo, na katero ni računala. Kaj lahko se zgodi, da bo imelo to nepreračunljiv vpliv na razvoj v Evropi — vpliv ki ne bo v korist Moskvi, a tudi nikakor ni gotovo, da bi bil koristen načrtom Washingtona in Londona.“

KAKO SI NARODI LAHKO ZAGOTOVIJO MIR IN STALNOST

Glavni ravnatelj mednarodne delavske organizacije David A. Morse, ki je govoril na shodu ameriške delavske zveze, katera ima več kot sedem milijonov članov, je izjavil mnenje, da človeštvo lahko upa, da si zagotovi mir in stalnost predvsem na dva načina: 1. z ohranjanjem zdrave, stalne in demokratične narodne življenjske ravni; 2. z nadzorstvom in tvornim sodelovanjem pri mednarodni dejavnosti za pospeševanje razumevanja in miru med narodi in za razširjanje demokracije.

Morse je dejal, da je prepričan, da bo mogoče, doseči te cilje, če bodo demokratične države in njihovi državljani svestni svojih dolžnosti in če bodo tvorili sodelovali pri narodnih in mednarodnih zadevah.

podeželskih članov partije, ki hočejo na vsak način voditi boj s trdnjimi kmeti. S tem jih odvrtaajo od tega, da bi pridelali več, kar pomeni zaklati gos, ki „nese zlata jajca“.

Dr. Bakarič se je pritoževal, da nekateri člani partije vodijo svojo zasebno politično igro, v kateri nikakor ne predpišejo kmetom pravih količin za oddajo žita, ampak v mnogih slučajih zahtevajo od bogatejših več, kakor pa znaša njihov celotni pridelek. Take nerednosti povzročajo popolno zmešnjavo pri oddajanju žita in posledica tega je, „da danes nimamo nobenega pravih pregleda v dejanski položaj.“

List „Cincinnati Times Star“ piše v nekem svojem uvodniku o Jugoslaviji in pravi med drugim:

„V nasprotju z ostalimi balkanskimi državami, je Jugoslaviji zdaj dotok zahodnega tujskega prometa in zahodnih trgovinskih izmenjav dobrodošel. Za financiranje obnove rabi Jugoslavija dolarje, ki jih prinašajo ameriški obiskovalci. Zato so postale merodajne oblasti veliko bolj širokogrudne pri izdajanju potrebnih potnih vizumov.“

DELOVANJE IRA PODALJŠANO

Mednarodna begunska organizacija Združenih narodov (IRO) je sklenila podaljšati svoje poslovanje za 9 mesecev preko svoječasno določenega roka (30. junij 1950). Za to dobo so odobrili znesek 55.165.446 milijonov dolarjev. Mednarodna begunska organizacija je sklenila podaljšanje tega roka zato, da naseli med tem časom še 100.000 razsejlenih oseb.

FRANCO V LISBONI

Državni poglavar Španije, general Franco, je obiskal ta teden Portugalsko. Reuter poroča v zvezi s tem, da je ta Francov obisk povzročil povsod veliko pozornost in da je svetovni tisk nekako z naklonjenostjo sprejel to dejstvo na znanje. Govori, ki so jih imeli ob tej priliki državniki Španije in Portugalske, pričajo o tem, da sta obe državi premostili vse difference, ki so obstajale med njima.

Portugalsko vojno ministrstvo je sporočilo, da je bil general Franco imenovan za generala portugalske vojske.

AMERIŠKE POŠILJKE ZA OBOROŽITEV SE BODO PRIČELE VERJETNO ŽE NOVEMBRA

Po poročilih iz verodostojnih krogov se bodo ameriške pošiljke za oborožitev v okviru načrta za vojaško pomoč začele v prvih dneh novembra.

Po vsej verjetnosti bo prejela Francija prvo pošiljko za oborožitev. Po sedanjem načrtu bi v primeru kakega napada pozvali Francijo, naj poskrbi za večino suhozemskih čet, dokler ne bi mogle Združene države prepeljati svojih čet v Evropo.

OLAJŠANO POTOVANJE V TRST

Državlani večine evropskih držav sedaj ne potrebujejo več zavezniškega vojaškega dovoljenja za potovanje v anglo-ameriško cono svobodnega mesta Trsta. Vse, kar morajo sedaj imeti, je veljaven potni list. Poleg državljanov Amerike in Velike Britanije uživajo sedaj to ugodnost tudi državljani Avstrije, Belgije, Danske, Francije, Grčije, Islandije, Irske, Italije, Luksemburga, Holandske, Norveške, Portugalske, Švedske, Švice in Turčije. Ta odredba je stopila v veljavo 23. oktobra 1949.

ANGLIJA SE BORI PROTI INFLACIJI

Britanski ministrski predsednik g. Attlee je sporočil v ponedeljek v spodnji zbornici nove gospodarske ukrepe, da prihranijo 250 milijonov funtov šterlingov. Vlada Velike Britanije se je odločila podvzeti te ukrepe, da zaustavi napredovanje inflacije ter uspešno izvede devalvacijo funta.

V kratkem odgovoru na govor Attleeja je izjavil vodja opozicije Winston Churchill, da bo opozicija podprla vse ukrepe za štednjo, ki so v zvezi z interesi Velike Britanije. Churchill pa je obenem izrazil obžalovanje, da niso teh ukrepov izvedli že pred dvema ali tremi leti, ko je opozicija zahtevala omejitve „ogromnih izdatkov“.

Debata o štednji se vrši te dni v spodnji zbornici. Novi ukrepi za štednjo bodo pomenili za 50 milijonov Angležev novo obdobje skrajnih omejitev.

† FRANC SMODEJ

V predzadnji številki je „Koroška Kronika“ poročala, da so v Beogradu pokopali dne 21. septembra t. l. bivšega člana jugoslovanskega senata in bivšega uradnika jugoslovanskega tiskovnega urada v Beogradu, Franca Smodeja.

Franc Smodej je bil rojen dne 17. novembra leta 1879 v Šmartnem v Rožni dolini pri Celju na Sp. Štajerskem. Po končani domači ljudski šoli so ga starši poslali v gimnazijo v Celje. Že v gimnazijskih letih se je Smodej zelo zanimal za koroške razmere in zato je po končani gimnazijskih študijah vstopil v celovško bogoslovje, ker je vedel, da bo kot duhovnik mogel v največji meri izpolniti svojo življenjsko nalogo: služiti Bogu in pomagati svojemu narodu. V tistih časih se je odločilo še več idealnih abiturientov iz zelene štajerske za duhovski poklic in so vstopili v celovško bogoslovje; tako n. pr. Franc Volc, Franc Vuk, Ivan Želj, Alojzij Millela, poznejši koroški deželni poslanec Vinko Poljanec; sedanji stolni mariborski dekan in vikar lavantinske škofije Franc Cukala, sedanji dekan slovenjgraški Franc Meško, sedanji prošt tinjski Anton Benetek in še drugi.

V bogoslovju v Celovcu se je Smodej kmalu priljubil vsem bogoslovcem in profesorjem. Bil je izredno dober družabnik, znan je bil kot dober pevec in organizator slovenske akademije med bogoslovci. V duhovnika je bil Smodej posvečen 19. julija leta 1903, prvo sv. mašo pa je daroval v svoji domači župniji v Šmartnem pri Celju. Primiciantu je govoril na novi sv. maši tedanji kaplan Vinko Poljanec. V letih 1904 do 1920 je služboval nato Smodej kot duhovnik v raznih krajih krške škofije. Med drugim je bil kaplan v Št. Jakobu v Rožu, kjer je prišel v šolo k znanemu koroškemu rodoljubu in vzornemu župniku M. Ražunu. Ta je gotovo mnogo pripomogel, da se je Smodej začel zanimati z veliko resnostjo za prosvetne in politične razmere med koroškimi Slovenci. Nato je bil Smodej še župni upravitelj v Timenici in končno je bil stolni kaplan v Celovcu.

V Celovcu je Smodej ves prosti čas posvetil delu za narod. Prevzel je uredništvo tedanjega glasila koroških Slovencev „Mir“ in je ta list urejeval z izredno skrbnostjo in vestnostjo. Kot urednik „Mira“ je moral Smodej seveda govoriti tudi na raznih političnih shodih in prireditvah. Vabili so ga tudi na številna prosvetna zborovanja. S teh zborovanj in shodov je znan Smodej kot dober govornik, ki pa ni nikdar nikogar osebno napadal in so ga zato tu-

di njegovi politični nasprotniki visoko spoštovali. Kot izurjen pevec in dober godbenik je bil Smodej kaj spreten agitator v tedanjih vrstah dr. Janka Brejca na Koroškem in je bil povsod dobrodošel, pri celovski slovenski družini pa je bil izredno priljubljen.

Smodej je ostal na Koroškem do plebiscita, nato pa je odšel v Ljubljano, kjer je prevzel uredništvo „Slovenca“. Pozneje se je posvetil političnemu delu, bil je izvoljen za državnega poslanca na listi Slovenske ljudske stranke za ljubljansko okolico. Še pozneje je postal vodilni uradnik državnega Tiskovnega urada v Beogradu in po delni ukinitvi

diktature v Jugoslaviji je bil imenovan za senatorja.

Med okupacijo Beograda po Nemcih je ostal Smodej v Beogradu, živel je v zelo skromnih razmerah in je komaj ušel zaporu. Še težje je živel (vključno tako zasluženemu delovanju za domovino in narod) pozneje, ko so jugoslovanske čete leta 1944 zasedle Beograd, saj je znano, da je ta zadnja leta večkrat vsled pomanjkanja živil komaj pričakoval pošiljk iz Amerike.

Koroški slovenski časniki, Mohorjeva družba, gospodarske in prosvetne organizacije in vsi koroški Slovenci dolgujejo Smodeju veliko hvaležnost in ga bodo ohranili v častnem in trajnem spominu! — Naj mirno počiva v Bogu, pri katerem bo šele našel plačilo za vsa svoja dobra dela!

Versko preganjanje v Ukrajini

Koncem 19. stoletja je v tedanji Rusiji živelo 11,3 milijone katoličanov, 6,2 milijona protestantov in 5 milijonov židov, vseh prebivalcev je bilo takrat 102,4 milijona. Danes ima Sovjetska zveza preko 200 milijonov prebivalcev, ni pa niti približno mogoče navesti števila za posamezne veroizpovedi. Danes živijo katoličani večinoma v deželah, ki so nekdanj pripadale k Poljski.

Leta 1595 se je Ukrajina po prizadevanju jezuitskih misijonarjev pridružila rimsko-katoliški cerkvi. Ti ukrajinski katoličani pa se ločijo v vernike latinskega in v vernike vzhodnega obreda. V letih 1772 in 1795 je bila prva in druga delitev Poljske; tedaj so prišli Ukrajinci, ki jih imenujejo tudi Rusine, pod oblast pravoslavne Rusije. Ruska vlada si je najprej prizadevala vse Ukrajince spet spreobrniti k pravoslavlju in, ko je imela pri tem precejšnji uspeh, je začela država s silo nastopati proti katoličanom, ki so jih imenovali „latince“. Če je kdo prestopil iz pravoslavja v katoliško vero, mu je država zaplenila vse premoženje.

Ko je Rusija dobila po zadnji delitvi poljske države velik del Poljske, je sicer obetala, da bo katoliško vero ščitila, kakor ščiti pravoslavje. Toda že carica Katarina (1762—1796) je odpravila v Ukrajini 10.000 latinskih župnij ter ukinila 150 samostanov. Tedaj je bilo okrog 8 milijonov katoličanov prisiljenih, da so vsaj na videz prestopili v pravoslavje. Carja Pavel I. (1796—1801) in Aleksander I. (1801—1825) katoličanov nista več preganjala. Pavel I. je celo na novo vzpostavil 6 katoliških škofij in je papeža, ko je tega preganjal cesar Napoleon, povabil, naj pride v Rusijo.

Ko se je del vzhodnih kristjanov na cerkvenem zboru v Ferrari (1438 do 1445) združil z rimokatoliško Cerkvijo, so priznali katoliški nauk, da sv. Duh izhaja iz Očeta in Sina, medtem ko pravoslavje uči, da izhaja sv. Duh iz Očeta po Sinu. Ti vzhodni katoličani so priznali tudi, da se pri sv. maši lahko rabi nekvašen kruh, pravoslavni pa rabijo kvašen kruh; končno so priznali še, da je papež poglavar vse Cerkve.

Pred drugo svetovno vojno je delovalo v Ukrajini okrog 3.600 duhovnikov; tam so pastirali zlasti menihi bazilijanci, studisti in v zadnji dobi tudi redemptoristi. Za duhovniški naraščaj so skrbela štiri duhovniška semenišča in ena bogoslovna akademija.

Ko so Sovjeti v letih 1939 do 1941 zasedli bivšo poljsko Ukrajino in nato še bivšo češkoslovaško Podkarpatsko Rusijo, niso takoj nastopili proti grško-katoliški cerkvi. Sloveči lvovski nadškof metropolit Ščepčickij je imel toliko ugleda, da vlada ni hotela proti njemu takoj sovražno nastopiti. Pač pa so že tedaj zaprli semenišča in samostane in so prepovedali vse nekomunistične časnike. Ponekod so naložili cerkvam toliko davkov, da jih ljudstvo ni zmoglo in so zato cerkve zaprli.

Dne 1. novembra 1944 je umrl veliki nadškof Ščepčickij. Sovjetski policijski poglavar je ranjkega še na grobu poveljeval kot prijatelja delovnega ljudstva! — Ščepčickemu je bil naslednik dr. Josip Sliepy. Tega je vlada pozvala v Kijev in mu za potovanje iz Lvova v Kijev dala na razpolago letalo. Ko smo svojčas brali o tej veliki naklonjenosti sovjetske vlade v Kijevu do grško-katoliškega nadškofa, smo se veselili in smo bili polni lepih nad, da se bodo raz-

mere do grško-katoliškega prebivalstva v Ukrajini ublažile. — Vlada v Kijevu pa je od nadškofa zahtevala, da se loči od Rima. Dr. Sliepy ni mogel in ni hotel v tem vladi ugoditi in vsa duhovščina je ostala zvesta Rimu.

Dne 11. aprila 1945 je vlada zaprla vseh pet rusinskih (ukrajinskih) škofov. Na stotine duhovnikov in izobražencev pa so zaprli v taborišča. Dne 28. majnika leta 1945 so po naročilu vlade sestavili v Lvovu odbor za združenje grško-katoliške cerkve s pravoslavjem. Od 3.600 ukrajinskih duhovnikov pa so samo trije odpadli. Ako pomislimo, da so ukrajinski duhovniki skoraj vsi oženjeni in je z odpornostjo proti naročilu vlade grozila skrajna nevarnost tudi družinam ukrajinskih duhovnikov, moramo občudovati njihovo vztrajnost.

Moskovski pravoslavni patriarh Aleksej je izdal nato na grško-katoliško duhovščino poziv, v katerem je rajnega nadškofa Ščepčickega in celo papeža Pija XII. imenoval „fašistične agente“. V pozivu je vabil grško-katoliško duhovščino, naj vstopi v pravoslavje ter pomaga tako ustanoviti slovansko narodno cerkev. Dne 6. marca 1946 je bila sklicana v Lvov sinoda, katero so vodili trije duhovniki-odpadniki. V Lvov so poslali nato za nadškofa pravoslavnega škofa Makarija, ki je prevzel tamkajšnje grško-katoliške cerkev in se je naselil v nadškofijskem dvorcu. Duhovnike so klicali na policijo in tam predložili v podpis polo, ki je bila prazna. Pozneje je policija pripisala na podpisano polo: „Pridružujem se rusko-pravoslavni cerkvi.“ Duhovnikom, ki so odklonili podpis, je bil takoj prepovedan vstop v cerkev. Veliko število duhovnikov so zaprli v koncentracijska taborišča in, ko v obstoječih taboriščih ni bilo več prostora, so pripravili nova taborišča v Lvovu, Samboru, Lavriču in v Krehijevu.

Pogumna duhovščina pa se tudi tej sili ni uklonila. Od 3.600 duhovnikov jih je odpadlo le 42. Nato so veliko število duhovnikov odvedli v Sibirijo, od koder pot ne vodi več nazaj, ampak le še v smrt. Samostane in samostanske cerkve so do tal porušili. Družine, ki niso odpadle od grško-katoliške vere, so raztrgali, starše so odgnali v pregnanstvo, otroke pa so oddali v takozvane „detdome“. V Rohatymu so n. pr. župnika in trideset odličnih posetnikov na mestu ustrelili. Ukrajinski škofje so bili v ječi dve leti, predno so jih postavili pred sodišče. Državni pravdnik jih je obtožil nato „zločinskega sodelovanja z nemškimi fašisti, izdajstva in državi sovražnega delovanja.“

Škofa Čarneckega so konfinirali v Lvovu, kjer se je moral preživljati kot delavec. Nadškofa Sliepega so obsodili na osem let ječe, ki jih preživlja v Sibiriji. Drugih šest škofov so obsodili vsakega na šest let zaporu, dva sta medtem že umrla. Zagonetna je usoda škofa Budka. Ta je Kanadčan in še kanadski državljani. Zato je angleška vlada zanj posredovala, dobila pa je odgovor, da sovjetska vlada za tega škofa ne ve, kje je.

Ko je sovjetska vlada tako po svoje „uredila“ zapadno Ukrajino, se je lotila Podkarpatske Rusije. Tam je Vatikan leta 1944 imenoval za škofa v Munkačevu šele 36 let starega Romša, njegova stolica pa je v Užhorodu. Nemci so svojčas škofa zaprli, po sovjetski zasedbi Podkarpatske Rusije pa je bil izpuščen, ker so o njem splošno govorili, da je vseslovanskega mišljenja. Sovjeti so mislili, da bodo s tem mogoče škofa pridobili, z njim pa tudi prebivalce Podkarpatske Rusije za pravoslavje. Škof pa je začel navduševati svoje vernike, naj ostanejo pri svoji veri in se je pri tem delovanju vozil iz kraja v kraj s konji. Vlada je nekaj slutila in ga je postavila pod policijsko nadzorstvo. Dne 25. oktobra 1947 se je škof peljal iz Užhoroda v kraj Veliky Lucki. Medpotoma je pridrvel nasproti vojaški oklopi voz, zavozil je naravnost v škofovo kočijo in jo zdrobil. Dva spremljevalca, kaplan in bogoslovec, sta bila na mestu mrtva, škof pa je bil smrtno nevarno ranjen. Takoj za tem je privozil policijski uradnik, pogledal je ranjenca, vzel samokres in umirajočega škofa ustrelil.

(Po „Furche“, 1. X. 1949.)

Kapelski punt
Zgodovinska povest
Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig
(Nadaljevanje)
49.

Tako je prišlo, da je Bogdan šel jeseni v latinske šole v Celovec. Župnik se ni varal; mladi študent je napredoval v šoli, da so imeli vsi profesorji ž njim veliko veselje. Po prebitih študijah v latinski šoli se je odločil za duhovski stan. Owire zato ni bilo, ker se je njegov oče poročil na svoji smrtni postelji z njegovo materjo. Tiha materina želja se je s tem izpolnila in jo navdala z največjim veseljem.

Bilo je na dan sv. Ane leta 1809. Jasnó je bilo nebo in sonce je pošiljalo zlate žarke na Kaplo, ki je bila danes vsa v veselju, saj je redka slavnost nove maše. In ta čast je doletela danes tihi gorski trg, ko je daroval Bogdan svojo prvo daritev.

Od vseh strani so že prišle procesije. Iz žitare vasi in Reberce sta pripeljala svoje župljane župnik Jožef Kristan in komendator Pavel Rohrmeister. Za njima sta prišla župnika Matija Rupert iz Galicije in Tomaž Urank z Obirskega. Zadnji je bil župnik Franc de Gardi z

Jezerskega, kar je tudi umevno, ker je skoraj štiri ure hoda od cerkve sv. Ožbolta.

Veselo so pritrkavali zvonovi, saj taka slavnost zahteva tudi poseben način zvonjenja. Pred župniščem se je zbrala večja množica ljudi, zakaj od tukaj se je premikal spreved v cerkev Device Marije v Trnju.

Župnik Prunner, četudi že sivolasa, je bil danes izredno dobre volje, zakaj spoznala se mu je srčna želja, da stopi Bogdan kot novomašnik pred oltar. Zato pa je tudi želel, da bi bil on duhovni oče. In Šobrova Mojca, četudi že sivolasa, si ni dala vzeti, da jo je prosil Bogdan za duhovno mater.

„No, naj nikar ne misli naš primiciant, da mi bo dal zastoj blagoslov,“ je rekla Mojca samozvestno; „toliko pa še tudi imam, da ga ne bo sram!“

Prišla je ura, da se prične slavnost. Nekoliko blede novomašnik je stopil iz župnišča, njemu ob strani duhovni oče in duhovna mati, spredaj duhovniki, zadaj mati Anka solznih oči in z neskončnim veseljem v srcu, nato drugi sorodniki in mnogobrojna množica. Veselo so peli zvonovi, pokali topiči, da je odmevalo po hribih in gorah.

Cerkev ni mogla sprejeti vseh vernikov, zato jih je moralo ostati še dosti zunaj.

Minula je slavnostna pridiga, ki jo imel komendator Rohrmeister. Zabučale so orgle, pričela se je maša. Kako krasno so peli pevci; mili, nežni so bili glasovi, vmes pa so se zlivali mehki

akordi orgel, katere je mojstrsko obvladal pevovodja Haderlap. Bilo je tako svečano, tako nepopisno lepo. Bližalo se je povzdigovanje. Zvonček zazvoni, orgle utihnejo, vse kleči, v tajnostnem občutku pričakuje vse najsvetejši del daritve. Novomašnik se nakloni proti oltarju in dvigne oči proti Devici Mariji. Kako milo ga gleda, kako ljubeznivo, zdi se mu, kakor bi se nasmehljala in rekla: Vsa krivica je poravnana, odpuščeno je vse. In novomašniku se zasvetli lice od veselja, s hvaležnim srcem pogleda na čudotvorno podobo, poklekne, dvigne Najsvetejše ter ga pokaže vernikom, zatopljenim v skrivnostni trenutek nekrvave daritve.

Minula je slavnost. Ljudje so se vsuli iz božjega hrama, ostali so le tisti, ki so hoteli sprejeti novomašniški blagoslov. Dolgo je še to trajalo in novomašniku se je videlo, da je že utrujen. In temu tudi ni čuda, zakaj vedno, kadar je mislil, da ni nikogar več, je prišla še ta ali ona ženska, položila krajcar na nabrani kupček in prosila za blagoslov. Toda minulo je i to.

V sprevedu so se podali vsi nazaj v trg in se ustavili v župnišču. Tako je želel župnik Prunner, da se mora v njegovih prostorih končati redka slavnost.

Veselo je bilo razpoloženje pri slavnostnem obedu. Župnik Prunner je povabil tudi župana Vegla, Koelja in druge tržane. Samo ob sebi je razumevno, da je bil navzoč tudi trški sodnik Hagen, katerega usoda je bila z današnjo slavnostjo v tesni zvezi.

(Konec prihodnjici)

Limbarski:

Obisk na pokopališču

(RESNIČNA DOGODBICA)

„Take, kot je bila ranjka, je ni bilo ter je ne bo nikdar več na Orešju.“

Tako je ponavljal Orešnik venomer, kadar je sedel zvečer po opravljenem delu pri poliču v vaški krčmi. Počasi je srkal sladko kapljico in našteval vrline svoje umrle žene, katere ni mogel pre-hvaliti. Po obrazu so mu polzele debele solze in besede so mu zamirale v brid-kem joku.

Sosedje so ga sočutno pomilovali. Škoda je bilo take gospodinje, ki je tudi gospodarila obenem. Orešnik sicer ni bil hudoben človek, celo predober je bil in to mu je škodovalo. V gostilni je rad obsedel in zadremal. Ko se je prebudil, je bilo treba poravnati račun tudi za one, ki so se medtem napili in nato odstranili. Pokojna Orešnica je morala v takih primerih resno nastopiti.

Tone, tako je bilo ime Orešniku, se je svojih slabosti dobro zavedal, ni pa imel moči, da bi se bil premagal. Ane ni bilo več, da bi ga bila prišla za roko ter ga kot otroka peljala iz gostilne.

„Oh, ni je več!“ je tarnal v gostilni pozno nekega večera. Spet se ga je bil nalezal in tedaj je vselej rad zajokal.

„Dobra žena je bila tvoja Ana,“ mu je pihal na dušo vinski bratec. „Bog ji daj nebesa!“ je zvrnil kozarec ter ga mlo pogledal. Liter je bil prazen, mo-žak pa navihan ter se je znal prilizovati.

Orešnik je naročil vina in natočil to-varšem. Sam ni hotel piti; spomin na ženo ga je svaril, naj se ne opijani. Pi-janca ni mogla videti; na smrtni poste-lji je obljubil, da se bo poboljšal.

„Oh, nikjer je ni več!“ je ponovil in obrisal solzo. „Kamor pogledam, po-vsod je tiho in prazno.“

Sosed ga je tolažil: „Tone, kar moli zanj, drugega ne potrebuje.“

„Tako rad bi jo videl... Toliko bi ji imel povedati... Tri mesece je minulo, odkar smo jo pokopali...“ Tonetu je trepetala beseda, da je komaj mogel govoriti.

„Videl je ne boš več, ako nimaš nje-ne slike,“ je omenil nekdo izmed dru-žbe. „In Bog ne daj, da bi se ti prika-zala.“

„Ali meniš, da se je bojim?“ je Orešnik kar porasel. „Kako je bila dobra in tako rada sva se imela! Še nocoj jo bom obiskal na pokopališču.“

„Ne hodi, pozno je že,“ so mu odsve-tovali. „Rajši še nekoliko posedimo, kdo bi hodil ponoči na grobove.“

„Grem.“ — Orešnik se ni dal prego-voriti. „Anica me pričakuje... Voščil ji bom lahko noč in povedal, da grem domov o pravem času. Vesela me bo, ko bo videla, da držim besedo.“ — Brž je po-ravnal račun in odšel po cesti na pokopališče.

„Ne verjamem, da bi imel toliko po-guma,“ je dvomil Očakar, njegov sosed. Šel je za njim pogledat in videl, da se Tone res pomika v smeri, kamor se je bil namenil. „Kaj, če bi ga nekoliko po-strašil?“ mu je šinila v glavo poredna misel. In že jo je ubral po bližnjici za vrtovi, da bi ga prehitel.

Načrt se mu je posrečil. Dospel je na pokopališče in počenil za kameniti spo-menik. Grob še ni bil urejen; na njem so bledeli pogrebni vencji, katere je ob-sevala polna luna.

Zaškripala so velika železna vrata in Orešnik se je prizibal na pokopališče. „Anica!“ je klical že od daleč, preden je dospel do groba. „Jaz sem tukaj; do-mov grem, pa sem se spotoma oglasil. Luna sije, kladvo bije — trudne pozne ure že... Lahko noč bi ti jaz voščil — daleč je še beli dan... Vstani, moja ljuba Anica — primi me za roko — za-kaj si me zapustila!“

LEOP. L.:

Črni vrti

Naše domovine črni vrti,
so vse naše rože ovenele?
Kakšne rože bodo zdaj cvetle,
rože sive ali rože Smrti?
Kjer ovone roža, seme pada.
Padajte semena v globočine!
Samo Smrt in samo bolečine
so vstajenja in življenja nada.

„Tone, moj dragi Tone!“ — Orešniku je zašumelo po vseh udih in kri se mu je ustavljala po žilah. Glas, ki mu je udaril na ušesa, je moral priti prav iz globine pod gomilo. Tako ga je včasih poklicala Anica in zdaj se mu je zopet oglasila. „Jesss!“ je kriknul od groze in padel v omedlevico.

Tudi Očakar se je prestrašil. S sun-kom se je dvignil za spomenikom in pla-nil k Orešniku, ki je ležal nepremično zraven groba. „Joj, če ga je zadela kap, če se mu je zrušilo živčevje; ako ne bo nikoli več vstal in bodo jutri našli mrt-vega — kdo bo kriv in kako se bom za-govarjal? Oh, da sem moral napraviti to neumnost, ki bo ležala kot zločin na moji vesti!“

Sklonil se je in stresel soseda z obe-ma rokama. Dolgo časa ni mogel opaziti drugega kakor rahlo dihanje — dokaz, da je vendarle še pri življenju. Nato je

ANA MARIJA B.:

„Videl sem veliko množico iz vseh ljudstev in narodov...“

(Skrivno razodetje.)

Praznik junakov, praznik zmage mi-lijonov.

Ne, kakor na svetu slavimo junake in praznujemo zmage.

Kakor da se je odgrnil zastor, ki je zasiral časnost od večnosti in mi vidi-mo milijone, ki so dosegli cilj svojega življenja.

„Videl sem veliko množico iz vseh ljudstev in narodov, oblečeno v bela oblačila in s palmovimi vejami v ro-kah.“

Iz teh zmagoslavnih vrst doni ne-beška pesem do nas, ko polihne po-svečni hrušč. „Svet, svet, svet...“

Tudi prihajen šepet prihaja od tam do nas.

Besede miru:

Trpíte? — Tudi mi smo trpeli kakor vi.

Bojujete se? — Tudi mi smo se bo-jevali.

Upate? — Tudi mi smo upali; dose-gali cilje, izgubljali.

SNEŽNIŠKA:

Blagor mrtvim...!

Mesec smrti z umiranjem narave, z odpadajočim jesenskim listjem, z iz-praznjenim poljem spominja vsakega izmed nas na lastno smrt.

Med grobovi naših dragih hodimo — in nosimo kal smrti v svoji notranjo-sti.

Kar so bili, smo mi in kar so, bomo mi...

Nekoč nas dovede pot našega živ-ljenja do vrat smrti, ki odpro pred na-mi novo življenje drugega sveta — večnosti.

Kdaj bo to?

„Bodite pripravljeni — — — ker smrt pride kakor tat ponoči.“

O skrivnost in veličastvo smrti!

„Blagor mrtvim — — —“ (Skr. raz. 14, 13).

M-a:

Na materinem grobu

Vsa narava sočustvuje z nami, ka-dar je Vseh mrtvih dan.

Mlad mož stopa zamišljeno po stezi, ki vodi na božjo njivo. Obleka njegova, nekoč gosposka, sedaj zanemarjena, oguljena, nam priča, da prihaja iz me-sta.

Pred leti je šel v tujino iskat sreče. Domača hišica mu je postala pretesna, rodna zemlja preborna. Zahrepenel je po mestu — tam daleč za gorami, upal je, da ga tam čaka sreča. Zapustil je doma svojo ubogo, staro mamico.

V mestu je našel le razočaranje, vsi zračni gradovi so se izpremenili v pra-zen nič. In sedaj se vrača strt, duševno in telesno. Kam? — — — Korak mu nehote obstane. — — — Doma ni več,

odprl oči in pogledal plašno okrog sebe. „Ali si ti?“ je spregovoril in sedel, ko je spoznal Očakarja. „Mislim sem, da je Ančka, ki se mi je poprej odzvala iz groba na moje klicanje.“

„Tone, jaz sem te klical — zato, da bi šla domov.“

Očakar mu je hotel povedati resnico, da bi ga pomiril ter rešil posledic stra-hu in groze. Prepričati ga mora, da ni bila Anica, in priznati krivdo.

„Ne, ne, Tone! Slišal sem ženski glas tako razločno kakor sedajle tvojo bese-do. Hu, kako me je pretreslo! No, pa mi je, hvala Bogu, že odleglo.“

Očakar je sedaj videl, da je sosed iz-ven nevarnosti, zato mu ni hotel pove-dati, da ga je poklical on s ponarejenim ženskim glasom. Prijela sta se za roko in odšla s pokopališča.

Zunaj na cesti se je Orešniku spet razvezal jezik. „Veš kaj, Jaka, ponoči ne pojdem več na pokopališče,“ je rekel sosedu, ko sta bila že blizu doma. „Kar vrglo me je, tako sem se ustrašil.“

„Hvaležen bodi, da sem prišel pote,“ je dejal Očakar. Na tihem pa je sklenil, da se ne bo nikdar več tako neokusno pošalil.

Bojite se? — Ta strah nas je prero-dil.

Ljubite? — Čista ljubezen je večna. Sovražite? — Otroci, sovraštvo naj zgine!

Tožite? — V božjih rokah se nič ne zgubi, nobena žrtev ne bo ostala ne-poplačana.

Govorite o križu? — Njegov sad je sladak.

Govorite o sreči? — Mi smo jo do-segli.

Nebesa so naša.

Pridite za nami! Življenje je samo mimohod.

Pot je trda, pot je dolga, a hodili smo jo.

Po težkem boju smo prišli do miru: po trdem boju med: jaz in ti,

po trdem boju med: moraš in hočem.

Sreča je naša.

Pridite tudi vi!

Grobovi

Olepšani s cvetjem kot ljubke gredice vaš praznik slovesno obhajate zdaj; poklanja jesen vam še zadnje cvetlice in večne vaš luči ogreva sijaj.

Ljubezen na kraj žalovanja prihaja, med vami vaš god praznovati želi; pozdrave prinaša iz samega raja, prižiga vam lučke in cvetke sadi.

Grobovi, prijatelji moji in znanci, spomini me vabijo danes med vas. Za vami ostali trpljenja so klanci, tu v večnost preliva življenja se čas.

Kako ste mi dragi, vi tihi domovi, kjer končno umiri se slednje srce! Nad vami se dvigajo rajski vrhovi — višave, ki v večnem se Soncu blišče.

Limbarski

Materi za verne duše

Zbledel napis je, črke črne, odpadlo cvetje v tvoj spomin, pred tabo ne kleči tvoj sin, ti čakaš ga, da spet se vrne.

Kako bi rad prišel, ne več, pobožal te v srebrne lase, saj veš, tako kot prejšnje čase in prosil te, da z mano greš.

Poromala bi v bohkov kot in vsedla se za mizo staro; odnesla kruh bi spet v omaro, med nami bila bi povsod.

Nato bi, mati, v tiho noč prebiral naš rožni venec, na peč bi sedel potepenec in poleg ti, kot bila si nekoč.

Povej besedo mi na pot, nasmej se mi kakor v zibeli, ne bodo te nikoli vzeli, saj nosim tvoj obraz povsod.

Odšli so...

(Spomini za Verne duše.)

Vse mi je vzel Gospod: mamo, očeta, dom. Nimam več mamice, da bi pohite-la v njeno toplo zavetje, kadar je srce polno bolečine, kadar je tujina mrzla, hladna, da te zazebe v dno duše ob sa-moti, ob brezčutnosti ljudi. Nimam več one dobre majke, da bi ji s toplo, ljube-čo besedo razjasnila obraz in vlila vese-lje v srce.

Nič več me ne čaka v tistem domu, tam pod hribom v prijazni beli hiši moj dragi očka. Ne šteje več dnevo in ur, da pride njegov otrok domov.

Prva je odšla mamica. Tiho je posta-lo v našem domu. Pogrešali smo vse-povsod toplote, ki jo je mama vdihnila vsakemu koticu. Ostal nam je pa še naš dobri očka. Njegovo ljubeče srce je bilo vedno pri svojih otrocih. Bili smo mu sladka skrb.

Odšel je tudi on...

Zapustila sta nas in dom se je zrušil. Prišlo je slovo od doma, od tolikih let, ki sem jih preživljala v onih prostorih.

Na vsak koticik so me vezali spomi-ni iz otroških in dekliških let. In vedela sem: sedaj odidem in nikoli več se ne povrnem. V tujini bom živela z grenko zavestjo: brez doma sem. Še enkrat sem objela vse one prostore z ljubečim pogledom in odšla, kamor ne bom mog-la priti nikoli več... brezdomka.

A vendar imam še eno zavetje, ka-mor hodim v tihih urah mojega življe-nja.

Na zelenem hribčku se beli izza goz-da cerkvena. Okrog nje je počivališče mrtvih. Eden izmed mnogih gričkov je poslednji dom moje mame in mojega očka. K njima hodim na obisk, ko sem prosta, ko srce zahrepeni po toploti, ko je duša polna trpkosti.

In vem: neskončno sta zadovoljna in vesela, kadar ju obiščem, kakor sta me bila vesela v življenju.

Nimam majke, zagreblji so mi očeta in tihega doma nimam več.

Imam pa nizki griček, kjer počiva dvoje src, kjer počiva vsa ljubezen mo-jega življenja.

Za naše gospodarje

Gozd in polje - enako važna

Pri vsem obilnem jesenskem delu na njivah, travnikih in pašnikih ne smemo pozabiti gozdov. Predvsem pa moramo že sedaj v jeseni misliti na pogozdovanje spomladi.

Že slišim, kako bo pri tem kdo rekel: „Kaj ne poveš, sedaj v jeseni naj mislim na pogozdovanje spomladi in sedaj jeseni že naj naročam sadike za pomladno pogozditev in na vse to sedaj, ko smo sedaj, ko imamo še toliko dela s pospravljanjem jesenskih pridelkov in z jesensko setvijo. Na pogozdovanje bomo imeli še dosti časa misliti, ko bo šla zima proti koncu, pa ne sedaj, ko smo komaj dobro prišli v jesen. Sedaj pri vsej obilici dela takó včasih skoraj ne vem, kje naj najprej začnem z delom, komaj vem, kje se me glava drži, pa naj mislim še na delo v gozdu. Vse, kar je prav in vse ob svojem času.“

Ko slišimo tako govorjenje, moramo najprej reči, da kmetovalci pač preveč pozabljajo, da je za kmetijo gozd skoraj ravno toliko vreden in je ravno tako velikega pomena kakor so njive, kakor so travniki in pašniki. V nekaterih planinskih krajih pa je gotovo gozd vsaj take, če ne večje važnosti, kakor pa so njive, travniki in pašniki. Saj si dobro urejene kmetije brez gozda ne moremo niti prav zamisliti.

Po vojnem času je vedno povpraševanje po gozdnih sadikah izredno veliko in navadno tudi v teh letih gozdnih sadik primanjkuje. Tako je tudi sedaj. Ako pomislimo na izredno veliko izsekavanje lesa v vojnih letih in še posebej v povojnih letih, ko so imeli v vidu le veliko pomanjkanje lesa za gradbe in za kurjavo in ako pomislimo, da velike površine izsekanih gozdov niso bile pogozdene, nam bo tudi razumljivo veliko povpraševanje po gozdnih sadikah. Vse to, kar je bilo zamujenega v teh vojnih in povojnih letih, je treba sedaj nadoknaditi. Nadalje pa moramo tudi pomisliti, da v vojnem in tudi v povojnem času gozdne drevesnice zaradi pomanjkanja dobrega semena in še prav posebej zaradi pomanjkanja delavcev niso mogle proizvajati toliko gozdnih sadik, kakor pa bi bilo potrebno in da še sedaj komaj proizvajajo zadostno število gozdnih sadik. Zato je tudi še danes povpraševanje po gozdnih sadikah večje, kakor pa je sadik na razpolago. Zato tudi drevesnice ne morejo ugoditi vsem naročilom in je popolnoma razumljivo, da najprej dobijo naročena drevesca oziroma sadike oni, ki jih preje naročijo. Čim preje torej naročite gozdne sadike, s tem večjo gotovostjo morete tudi računati, da boste sadike tudi pravočasno dobili.

Razen tega more tudi samo oni računati, da bo dobil take sadike, kakor jih je naročil, kdor naroči sadike pravočasno. Razumljivo je tudi, da dobijo zamudniki, ki bodo naročili gozdne sadike šele spomladi, le še samo ostanke, to je prebrano blago, če bo sploh še kaj sadik spomladi na razpolago. Zato nujno priporočamo vsem, ki bodo potrebovali gozdne sadike za pomlad, da te že letes v jeseni naročijo.

Pozimi, ko je zemlja in ko so tudi mala drevesca pod snegom, ne bo več mogoče ugotoviti, kje in koliko drevesc manjka in koliko bi jih bilo treba zato na novo zasaditi. Paziti moramo namreč, da v gozdu ne nastanejo praznine, ker drevesa v takih sestojih slabše in bolj nepravilno uspevajo. Razen tega je tudi nujno potrebno, da je gozdno tlo izrabljeno in da posamezni deli gozda ne ležijo prazni. Saj mora kmet plačevati davke v isti višini brez ozira na to, da deli gozda niso zaraščeni in ležijo prazni. Končno pa je tudi za gozdna tla veliko boljše, da so vedno zasenčena in so tako manj poraščena z raznovrstnim gozdnim plevelom. — Zato pojďmo ob lepem vremenu kako nedeljo popoldne v gozd in tam preglejmo, kje bo treba prihodnjo pomlad pogozditi. Že takoj pa tudi premislimo in izračunajmo, koliko raznih gozdnih sadik bo treba naročiti.

Pri tem pa nastane takoj vprašanje, koliko sadik moramo računati na en hektar oziroma na en joh ali oral. To število sadik je seveda odvisno od tega, kako gosto sadike sadimo, to je, v kaki razdalji drugo od druge. Ako so sadike oddaljene med seboj po 1,5 m, potrebujemo na en hektar 4.500 ali na oral 2.600 sadik. Ako pa sadimo sadike le po en meter narazen, pa potrebujemo na en hektar že 10.000 oziroma na oral 5.700 sadik. Za gozdno tlo je tem boljše, čim bolj na gosto sadimo sadike, ker je nato tlo čim preje pokrito, to je zasenčeno. Seveda pa moramo v takem gozdu, ki je zelo na gosto zasajen, čim preje začeti s prereditvenjem, da pomagamo mladim drevescem do svetlobe in zraka. Ako je gozd lahko dostopen in ako tudi vsako šibje, kole in preklje iz gozda lahko prodamo, bomo sadili bolj na gosto. Ako pa je gozd oddaljen in ako tudi ne moremo prodati vsakega materiala iz gozda in bi bilo samo razredčevanje v gozdu ter prevoz dobljenega materiala dražji, kakor pa dobimo nato za ta les, bomo sadili bolj na redko, torej po 1,5 m eno sadiko od druge.

Ni pa važno le, koliko sadik naročimo, važno je tudi kakšne vrste sadike naročimo. Slabotne, eno- ali dveletne sadike so seveda cenejše, tudi je samo sajenje teh sadik cenejše in sadike se bolj zanesljivo primejo. Ako pa je praznina v gozdu, ki jo hočemo pogozditi, močno zaplevljena ali preraščena s travo, je že bolj priporočljivo, da sadimo starejše, bolj razvite sadike, ki pa so seveda tudi dražje. Starejše sadike naročimo tudi, ako hočemo izpopolniti preveč razredčene ali pa slabo zaraščene starejše gozdne sestoje.

Zelo važno je tudi vprašanje, katere vrste drevja bomo sadili. Na to kmetovalci vse premalo pazijo. Tudi so lastniki gozdov nekako vse preveč zaljubljeni v enovrstne, to je nemešane ali čiste gozdne sestoje. Ako je le malo mogoče, je vedno bolj priporočljiv mešan gozd, torej gozd, v katerem je več drevesnih vrst. Drevje v takem gozdu je bolj zdravo, bolj odporno in hranilne snovi v tleh v takem mešanem gozdu so veliko bolj pravilno sestavljene, kakor pa n. pr. v čistem smrekovem gozdu.

Na vrsto gozda pa vpliva tudi podnebje, kakovost tla, lega gozda in nagljenost tal. Ne bi bilo pravilno, ako bi sadili one drevesne vrste, ki bi jih v gozdu želeli imeti, moramo saditi one drevesne vrste, ki predvsem v gozdu dobro uspevajo. Za uspevanje pa je važno in priporočljivo, ako so iglavci mešani z listnatim drevjem.

Težko je seveda natančno svetovati, kake vrste drevja naj sadimo. To je mogoče za vsako kmetijo in za vsak položaj posebej. V glavnem pa moremo reči: V dolini, ob potokih sadimo na obrežjih v širokem pasu predvsem jase. Na senčni strani v nižjih legah gozda imamo navadno prebiralne gozdove, ki jih zasadimo z jelko in bukvijo. V višjih legah, že bolj v strminah, kjer je tudi gozdno tlo navadno bolj plitvo, torej slabše in bolj kamenito, bomo sadili smreko, pomešano z 20 do 30% macesna; vmes pa bomo sadili še nekaj sadik belega javorja. — V sončnih legah, kjer je tlo bolj suho in toplo, je priporočljivo saditi bor, ki pa naj tudi ne bo v čistem sestoju. Vmes sadimo nekaj gabra.

Še nekaj ne smemo pozabiti pripraviti že tudi sedaj v jeseni za spomladno pogozdovanje. Pregledati moramo, ako je vse orodje, ki ga bomo potrebovali spomladi v gozdu, v redu. Kakršno je namreč orodje, tako bo tudi delo in tak bo uspeh dela. S slabim orodjem ne bo še tako dober delavec mogel opraviti delo dobro.

Kmetovalci vprašujejo ...

(Nekaj nasvetov na vprašanja)

Prodaja lesa. K. M., Š. — Koliko odstotkov znaša dohodninski in koliko prometni davek pri prodaji lesa? —

Ako kmet kot lastnik gozda prodaja les iz svojega gozda, je predpisan pri prodaji le prometni davek, ki znaša 1% izkupička in ta znesek je navadno takoj odtegne kupec ter ga nakaže finančni upravi. — Dohodninski davek določi in predpiše finančna uprava za vsako leto posebej in se višina tega ravna po skupnem dohodku; tudi višino tega določi finančni urad.

Službostna pravica. K. F., P. — Kupil sem posestvo. Na tem posestvu dobiva sosed na podlagi vknjižene služnostne pravice pitno vodo in vodo za živino. Vknjiženo pa je tudi, da mora za to pravico sosed opraviti vsako leto po en dan dela z enim parom volovske vprege. Ker pa je bil moj prednik, od katerega sem posestvo kupil, brat mojega sosedu, že več kot 30 let ni zahteval od sosedu za uporabo vode nikake protidajatve. Ali morem jaz sedaj zahtevati od sosedu to protidajatev ali pa je pravica do tega mogoče že zapadla?

Da pravica zapade ali zastara ali se zaleti, je dosti, da se 30 let ne izvaja, oziroma ne zahteva nje izvršitev. Ker torej od sosedu 30 let ni nihče zahteval protidajatve za uporabo vode, je ta pravica zapadla. Sosed ima torej pravico še nadalje dobivati na vašem zemljišču vodo, kakor jo je dobival do sedaj, vi pa nimate nikake pravice zato zahtevati kako protidajatev oz. odškodnino.

Stroj za molžo. M. F., M. — V zadnjem času je vedno težje dobiti hlapce ali dekle, ki bi znale dobro molzti, žena zaradi pokvarjenega prsta na eni roki ne more krav čisto pomolzti in tako premišlujem, kako bi bilo z nakupom stroja za molžo. Ali je nabava takega stroja priporočljiva, kako deluje in koliko stane? —

Na večjih posestvih so pred svetovno vojno že precej uporabljali za molžo stroje, ki so se deloma zelo dobro obnesli, deloma pa so jih pozneje spet opu-

stili, ker so se stroji zaradi nepravilnega ravnanja kmalu pokvarili. Ako pa stroj za molžo pravilno uporabljamo in z njim skrbno ravnamo, nam more biti pri molži v veliko pomoč, ker delo zelo olajša, pospeši in sčasom — ko se stroj amortizira — tudi zelo poceni. Povsod tam, kjer so ta stroji nabavili in kjer z njim pravilno ravnaajo, ga ne opustijo več. Zaradi vedno večjega pomanjkanja delavcev moremo nabavo stroja za molžo vsekakor priporočati. Stroj zelo pravilno in dobro molze in more popolnoma nadomestiti molžo z roko. — Seveda pa je mogoče misliti na uporabo stroja za molžo samo tam, kjer je na razpolago električni tok. Nabava stroja, ki stane v celoti okrog 6.000 šilingov pa se pri današnjih razmerah izplača še vedno tam, kjer je treba molzti vsaj 10 krav.

Žaganje kot stelja. A. F., L. — Za steljo nimam dosti slame, gozdno steljo je težko pridobivati in napravljati ter je tudi zaradi pomanjkanja delavcev draga. V bližini pa je večji žagarski obrat, ki nudi po razmeroma nizki ceni žaganje. Ali je žaganje dobro za steljo?

Žaganje ni ravno najboljša stelja in je vedno le nadomestilo za dobro steljo, to je slamo. Vsako nadomestilo pa je navadno slabo. Žaganje zelo dobro vpija gnojnico in sicer vpije 100 delov žaganja 360 delov gnojnice. Vendar pa žaganja kot stelja ne daje živalim nikake toplote, kot gnoj pa preperi na polju zelo počasi. Tudi vsebuje sam na sebi zelo malo rastlinskih hranilnih snovi. Zato pa tudi učinkuje gnoj iz žaganja zelo počasi in od daleč ne tako ugodno kot gnoj iz slame. — Razpadanje gnojja iz žaganja pospešimo, ako gnojišče večkrat posipamo s suho zemljo in nato gnoj premešamo; s tem se vsi deli gnojja dobro prezračijo, kar pospešuje razpadanje gnojja in hitrejše delovanje gnojja na polju. Seveda pa vse to zahteva nekaj dela. — Ako pa ne uporabljamo za steljo žaganje samo, ampak ga pomešamo s praproto, z vresjem ali pa s krompirjevco, je nato gnoj iz take

stelje mnogo boljši, hitreje se razkaja in tudi hitreje ter boljše učinkuje.

Drenaža travnikov. M. F., Ž. — Imam približno pol hektarja površine travnika, ki pa je zelo vlažen. Ta travnik bi rad še letošnjo jesen osušil s položitvijo drenažnih cevi. Kam naj se obrnem, da bo to delo dobro izvedeno, kdo mi napravi dobre načrte in kje izvem, koliko drenažnih cevi in kakšnega premmera cevi potrebujem. Ali morem pričakovati za tako izboljšanje kak prispevek in odkod? —

Zaradi osušitve vašega vlažnega travnika se obrnite takoj na okrajno kmetijsko zbornico (v vašem primeru v Beljaku). Tam boste dobili vse potrebne nasvete, ta vam bo tudi izposlovala izdelavo načrtov in tam morete nato dobiti tudi vse podatke, koliko in kakšne drenažne cevi potrebujete. Prispevek pri teh delih je določen na največ 50% vseh stroškov. Ako morete torej glavna dela pri izkopu jarkov izvršiti sami, dobite cevi skoraj brezplačno. — Ko je travnik osušen, bo treba travnik preorati, pognojiti in zasejati s primernimi travniškimi semeni. Tudi za to je predviden prispevek v višini 50% vseh stroškov. Prispevki bodo priznani predvsem za dela, ki bi mogla biti končana do 30. marca 1950. Zato vam svetujemo, da se obrnete čimprej na pristojno kmetijsko zbornico, kjer boste dobili vse potrebne podatke in tudi posebne muzeja v Bostonu, ki je dosegel na obrazce za sestavo prošenj za izdelavo načrtov in za priznanje prispevkov.

REKORDNA PROIZVODNJA UMETNIH GNOJIL

Organizacija Združenih narodov za hrano in poljedelstvo (FAO) poroča, da je svetovna proizvodnja umetnih gnojil rekordna in da še raste.

Ista organizacija pravi, da so večjo povojno količino dušika, raztopljivega fosfata in kalija tudi uporabili z nekaj izjem, čim je bila na razpolago.

Proizvodnja v letu 1948/49 (izključivši Sovjetsko zvezo) je znašala okoli 11,6 milijonov ton, in sicer 3,3 milijonov dušika, 5 milijonov fosfata in skoraj 3,3 milijonov kalija. Leta 1938 je proizvodnja znašala približno 2,6 milijonov ton dušika, 3,6 milijonov ton fosfata in 2,8 milijonov ton kalija.

FAO pravi, da bi bili v mnogih delih sveta potrosili še več umetnih gnojil, če bi jih bili imeli.

Razne države vedno bolj podpirajo domačo proizvodnjo umetnih gnojil. Pri tem jim pomaga tudi FAO. Istočasno iščejo nove naravne vire organskih umetnih gnojil.

NAJBOLJŠE SREDSTVO ZA REŠITEV VPRAŠANJA POMANJKANJA ŽIVIL

Sir Herbert Broadley, namestnik generalnega ravnatelja UNO za prehrano in poljedelstvo, je izjavil, da je „četrta točka“ načrta predsednika Trumana o tehnični pomoči zaostlim deželam brez dvoma sredstvo za rešitev svetovnega vprašanja o pomanjkanju živil, ki presega vsako drugo sredstvo.

Broadley je izjavil, da bo „četrta točka“ ne samo pomagala narodom v zaostalih deželah, ampak da bo tudi prinesla gospodarske koristi razvitim deželam, ker bo preskrbela tržišča za njihove lastne proizvode. Omogočila bo namreč zaostlim deželam, da bodo proizvajale cenena živila in ceneno blago, ki ga bodo lahko zamenjale za živila in blago razvitih dežel.

Broadley je nadalje izjavil, da je stvarno vprašanje, ki ga danes mora svet rešiti, velika razlika med uspehi človeških naporov v raznih delih sveta. Ne tvorijo tega vprašanja umetne ovire, kakor so na primer tarife in predpisi. Ni v prvem redu vprašanje pomanjkanja dolarjev. Stvarna nadloga je, da ni dovolj živil in blaga v eni deželi, ki bi jih ta dežela zamenjala z obilnimi živili in blagom drugih dežel.

Broadley je nadalje poudaril, da Združene države, gospodarsko središče sveta, mnogo več izvažajo, kakor uvažajo. Svaril je, da se bo svet razdelil v dve ali tri samostalne skupine ter da bodo viški vsake vrste na dolarskem področju kmalu postali nevarno socialno in politično vprašanje, če svet ne najde primerne zdravila.

F. Z.:

Običaji v Vseh svetih

Pri raznih narodih je spomin, posvečen mrtvim, vedno bil kaj različen, po načinu njih življenja in njih vere v onostranstvo; ker pa je smrt tajnostna, vedno nam preteča in da je bi ne videli grozotne, jo odevamo z lepoto naše vere in jo lepšamo v legendah, da nam je manj strašna. Tudi marsikateri vraže so v teh običajih, zlasti v južnih krajih in pri drugovercih. Zanimivo pa je, da se vsi živi radi spominjajo umrlih.

V Toskani, kjer bivam, n. pr. je 2. novembra slavlje cvetic. Trgatev „visečih“ vrto: zadnji, skrbno negovani in s čudežno ljubeznijo pred vplivom strupenega jesenskega vetra ohranjeni nageljni; zadnje rože na pokritih verandah, ki imajo še barvo nečesa živega, ki pa se spreminja in blede. Vračajo se brskati na polja in med rumeno listje v gozdu; a ne spletajo vencev, ampak vežejo šope ciklam in vsega še preostalega cvetja, aromatičnih rastlin in melanholičnih zlatolistnih vejic. Pokopališča se izpremenijo v vrtove; grobov ni poznati več; križi so pokopani pod cvetnim dežjem. In sorodniki ostanejo ves dan pri mrtvih, resno zbrani, govore o njih, puste tekati otroke prosto po stezah: življenje ni le življenje, ki se smehlja ves dan smrti, in ni smrt, ki plaši življenje. In kdor ne pozna običaja, se skoro spotika radi dozdevnega veselja, ki oživlja ta dan tukajšnja pokopališča. Toda več ko je živahnosti, bolj se raduje duša umrlih v ljubečem sporazumu in zato tu ta dan ne plakajo, ampak se spominjajo, poslušajo piš vetra in prižigajo lučke samo na večer, da pripravijo zemlja tudi njim, ki so nad zvezdami, zvezden blagoslov.

V Eritreji pa je vseh umrlih dan edin praznik v letu, ki pomenja, da je vsak življenjski dogodek, vsak utrip, vsak sen le v smrti, v njej, ki je od Boga pooblaščen, da z enim samim svojim dihom ugasne naš plamen življenja. Zato mislijo Eritrejci, da mora biti smrt, dobrotna osvoboditeljica velike življenske teže, pozdravljena s slavošpevi in obdarovana. Dan slavlja torej, ker Eritrejci so prepričani, da ta dan prihaja Smrt med ljudi, jim zre v srce, jim šteje in sodi tripe in zaznamuje in odloči njih bližnjo ali oddaljenejšo uro odhoda. Vsaka družina ji pripravlja polna vedra cvetic, prenapolnjene čase prvovrstnih vin, izvrstnih jedil, dragocenega blaga ... in pobožno in skromno se pripravlja na sprejem duš svojih mrtvih, ki jih gospodarica Smrt privede s seboj, da vidijo kraje in drage jim svojce. Ko odbije polnoč, po dolgi, zbrani in tihi molitvi, ki jo moli vsak sam, se vzdignejo slaveč nevidnega gosta in nevidne pričakovane, ki so ž njim, jih kličejo po imenu vse posamezne in potem prično posebne plese in se radoste.

Opojne navade so, ki naredé iz smrti življenje, jo radostno slavé ter se o svojem času smehljaje ločijo s sveta.

Kitajci pa vedo, da jih v aprilu, mesecu posvečenem mrtvim, le-ti vabijo k pojedini poleg grobov, da jih v duhu iskreno pozdravljajo in se povesele ž njimi. Zato se oblečejo belo, ki je njih žalna barva (vedrost, ki se ne užalosti) in pripravljajo na grobovih sijajne pojedine. Cvetice ne prinašajo, ker je vendar umrli, ki jih vabi na praznovanje; toda pred obedom iščejo med visoko zrastle travo okrog kopališča cvetic, ki so vzklijele proste, same, in se odličijo ž njimi, drhteč hvaležnosti, kajti te cvetke so dar vabilcev, njih dragih umrlih.

ČLOVEK MALO JE!

Kaj bi bilo, če bi človek v enem dnevu pojedel 120 ali recimo vsaj 60 kg hrane? Ne moremo si tega predstavljati, a vendar je to rekord, s katerim se lahko postavlja cela vrsta živali.

Mala taščica sne v 24 urah n. pr. dvakrat toliko hrane, kolikor znaša njena telesna teža. Vodomec spravi celo trikratno svojo težo vase. Pred kratkim so znanstveniki opazovali ujetega krta, ki je v enem dnevu z lahkoto pospravil 60 do 70 odraslih črvov. Črvi so tehtali skupaj okrog 90 g; krt sam pa 85 g.

Če upoštevamo takšne številke, se nam zdi človek res slab jedec. Z normalnim tekom sne za eno svojo telesno težo hrane komaj v enem mesecu.

Prebivalci Auvergne in Creuse v Franciji položijo v krste skodelico in kos kruha, da njih dragi pokojni v noči pred njih praznikom, ko gredo iz grobov obiskat svojce, lahko nabere v skodelico slane, da se poživijo in si omočijo ž njim kruh.

Latinci so si metali izluščen bob čez rame, da potolažijo in ublaže v določeni noči srd gostov, ki videč, da se jih spominjajo, počivajo v miru, ne da bi vstali iz grobov in plašili živeče, ki bi jih srečali.

Toda eden najljubših običajev vseh mrtvih dne je oni romunskih kmetov, ki pripovedujejo pobožno, kot bi molili, navade in maloznane legende njih češčenja mrtvih.

Domotožen, vražen, skromen, zmeren in mil v svojih pesmih je romunski kmet, ki se odkrije ob prvem soncu, če ga dojde zarja pri delu, ki poljubi prvi pridelan grozd Stvarnikovega blagoslova, ki vedno pušča na vozovih kavalirsko prostor ženam, a hodi sam kilometre in kilometre peš, ta kmet pripoveduje z drgetom duše in s trepetajočim glasom naslednjo legendo:

„Ko je mrlič pokopan in čuti, da mu kosce za koscem odpada telo, da se mu razpuščajo kosti, ne žaluje, ne vzdihuje: ker polagoma, kot mu razpada telo, ugleda njegova duša svet modrine onstran neba, onostranske očarljive vrtove, kamor se bo lahko vzdignil očiščen in prost, ko bo materija docela in povsem uničena.“

Toda ena sama je tesnoba in grenkost, ki jo okuša: ne ve, če se ga spominjajo njegovi dragi, če bo kdo prišel na njegov grob. In od te muke vstaja iz njegovega srca mnogo drobnih ko-

maj vidnih plamenčkov, ki pa vendarle neke noči ojačeni prodro zemljo in polete iz groba.

Ti plamenčki tavajo, kot vzdih utrujenih, iz žarečega, poletnonočnega neba padlih zvezd, in kjer se ustavijo, pusté iskro, ki ugasne in jo popije sestra zemlja ali pa jo ugrabi veter in odnese daleč, daleč.

Tu in tam se ustavijo ti plamenčki, nevidni, ki so le bolelost mrličevega srca, hrepenenje in želja po spominu, molitev njih, ki nimajo več usten, njih poljub, se ustavijo in ugasnejo kot žitna zrna med brazdami pluga, kot cvetni prah v čaši druge cvetke, ki se mu odpre v sprejem, dokler se vse darujoče srce nekako ne uniči, dokler mrlič nima ničesar več darovati. In duša, dotlej še vedno zaprta v temnem grobu, čaka, da kdo sprejme te ljubavne vzdih, ki jih je sejala; čaka, da jih kdo najde in jih ji prinese, ogrete in oslajene v zvestem spominu.

Če jih vidi, je prepričana, da ni pozabljena in zadobi nebeški mir; če jih začuti trepetajoče na zemlji, ki krije nje razpadlo telo, se vzradosti in vzpne proti nebu v blagoslovnem slavošpevu.

Medtem se iskre teh plamenčkov preobrazijo kakor od lopate obrnjeno seme. In nekega dne poženo zeleno stebelce in naredé popek. Tedaj se oni živijo, ki niso pozabili mrtvih, napotijo v sladkozamaknjem romanju iskat cvetke, vzklite iz bolesi umrlega, naredé šopek in ga položijo na grob nepozabljenega.

Duša se raduje tedaj; toda gorje nje, ki ne zbere teh cvetic; gorje žive, ki ne prinese pokojnemu v dar nekaj krizantem. Nima pokoja in nima pokojnikovega blagoslova, kajti njegova duša je otožna in obupana med belečim se okostjem.“

Vitaminska prehrana že pred tisoč leti?

Po poročilih arheologov so našli med izkopaninami v nekem kraju na Norveškem ostanke goveda, ovac, svinj in jelenov, ki kažejo na čase iz bronaste dobe. Tu so našli tudi prve znake poljedelstva, ki so vidni kot odtiski šestorednega ječmena na razbitih, ilovnatih posodah. Tudi so našli mnogo ostankov od morskih ptičev in rib, znak, da so se takratni ljudje pečali v toplem letnem času poleg poljedelstva in živinoreje tudi z ribolovom. Sklepajo, da so ljudje živeli takšno življenje na prehodu iz kamenite v bronasto dobo. Preživljali so se tudi z mlekom in jajci, ker jim je oboje bilo na razpolago v velikih množinah. Ribe pa so jim dajale obenem jetra. Iz tega sledi, da jim ni primanjkovalo vitaminov A in D.

Kako pa je bilo z vitamini C in B? Pri severnih narodih, Eskimih in Lapponcih, kakor tudi pri mnogih drugih narodih nizke kulturne ravni je običaj, da uživajo s posebno naslado drobovje onih živali, ki se hranijo s travami. Prav posebno jim diši vsebina trebuha pri teh živalih. Medicinska veda nam dandanes potrjuje, da so jetra in ledvice kakor tudi črevesne stene največje shrambe za vitamin C. — O prebivalcih Grenlandije je znano, da jim tekne želodec severnega jelena kot najboljša delikatesa in ravnotako tudi — vsebina želodca. Severni jelen pa se tudi hrani z najfinejšimi in rahlimi poganjki različnih travic in mahov, ki se spreminjajo v živalskem želodcu v na pol prebavljeno kašo. To ljudstvo uživa tudi že od nekdaj regrat, kislico in raznovrstno močvirnato mahovje, ki je zelo bogato vitamina C.

Mnogo zanimivih stvari o načinu prehrane najsevernejših narodov sta nam odkrila dva znamenita raziskovalca polarnih krajev in njenih narodov: Fridtjof Nansen in Roald Amundsen.

Tudi iz stare nordijske zgodovine, ki so jo imenovali „Starejša Edda“, kakor tudi iz pesmi božanstev in junakov iz davno minulih časov črpamo še danes razna odkritja o šegah, navadah in načinih življenja iz časov Vikingov (800 do 1050 leta). Tako vemo, da je že takrat jedel delavec ali pa suženj precej težak in zbit kruh, poln otrobov, torej jako preprost kruh, toda bogat vitamini, ki jih je v otrobih največ. V kmečki hiši so imeli tudi temen kruh poleg

teletine, v premožnejših hišah pa je prevladoval fini kruh, slanina in okusno drobovje, servirano v srebrnih skledicah, pa tudi pečene ptice niso manjkale. V pesmi „Edda“ so omenjene tudi pijače v tistih časih, kakor n. pr. odvrta medica, napravljena iz medu, ki so ji primešali navadno še razna zelišča. Najbolj običajna pijača „starih“ pa je bilo pivo ali tudi ol imenovano. Vse te prevrete pijače so bili bogati viri vitaminov B.

V „Eddi“ so tudi navedene navadne vrste žita izvzemši rž. Med drugimi jedilnimi rastlinami omenjajo tudi čebulo, ki je bila znana že iz najstarejših časov.

Od rastlin, ki so jih gojili po vrtovih, je bila najbolj na glasu „angelica archangelica“. To je rastlina, visoka preko enega metra, z zelenkasto belimi cveti in ostrim vonjem. Še dandanes uživa ta rastlina, ki jo tudi pri nas gojimo po vrtovih, velik sloves; imenujemo jo: domaći kravojec ali prava angelika, obrobjeni jelenovec ali pa zdravilni koren. Baš to angeliko so potem takem poznali že pred tisoč leti! Njena stebila so uživali v svežem stanju, korenine pa so shranjevali do prihodnjega leta. Angelika se ni izkazala samo kot dobra jedilna rastlina, temveč tudi kot izborna sredstvo proti skorbutu in kot preprečevalno zdravilo proti nalezljivim boleznim. In kakor nekdanj, tako jo še danes pridno uporabljajo — predvsem korenino — kot zdravilo pri vseh mogočih boleznih prebavil in dihalnih organov, pri slabih živcih in povsod tam, kjer nam obeta mnogo koristi za očiščenje in okrepitev krvi in s tem cellega krvnega obtoka. Vse te njene vrline izhajajo skoro gotovo iz njene bogate zaloge vitamina C, ki je nujno potreben za brezhibno delovanje organov in žlez v človeškem organizmu.

Še neko rastlino hočemo omeniti, ki je v davnih časih igrala ravno tako veliko vlogo in ki so jo uporabljali tudi pri skorbutu.

Imenujemo jo „cochleria officinalis“. To je naša stara in dobra znanka, ki ji pravimo žličnica. V tej rastlini so v novejših časih našli množine vitaminov C, ki so še večje kakor pri citronah.

Med sadjem so zavzemale neke vrste jagod odlično mesto med nosilci vitaminov. Nemci jih nazivajo „Multbeeren“. Na Norveškem so v starih časih te ja-

gode kuhali — brez vseh dodatkov — in so jih uživali skozi celo leto kot nekakšno kašo. V mnogih starih zapiskih so to kašo hvalili kot neprecenljivo sredstvo proti skorbutu, tako da se je dober glas tega sadu razširil daleč preko norveških mej.

Iz gornjih podatkov lahko vsak razvidi, kakšno življenje so živeli severni narodi pred tisoč in več leti. Izgleda, da so tudi naši predniki živeli precej slično severnim. Preživljali so se istotako s poljedelstvom in živinorejo in po naših livadah, gozdovih in vrtovih so rastle skoroda iste zdravilne rastline, sadja pa je bila naša dežela gotovo še bolj bogata, kakor so bile severne pokrajine.

Hrana naših starih prednikov pred tisoč leti je bila zelo preprosta, toda uživanje glavnih vitaminov A, B, C in D so se uspešno — akoravno samo nangonsko — branili pred mnogimi boleznimi, med katerimi zavzema važno mesto skorbut in vse one bolezni krvi in prebave, ki izhajajo od skorbuta. Ime skorbut izhaja iz staronorveškega „skryrbjurg“. Iz te besede so pozneje nastali razni nazivi za skorbutno bolezen.

Dr. F.

Radio Celovec

TOREK, 1. novembra:

7,15—7,45 Polurna oddaja: „Spomin mrtvim.“

SREDA, 2. novembra:

9,00—9,30 Poročila — Resna glasba — Nekaj misli ob prazniku Vernih duš.

ČETRTEK, 3. novembra:

15,00—15,15 Literarna oddaja.

Radijski spored v ostalih dneh ostane neizpremenjen. — Glej „Kor. Kroniko“ št. 42.

Gledališče

Začetek predstav ob 20'00

1. novembra: Othello.
2. novembra: Sveta Ivana.
3. novembra: Dolores. Opereta.
4. novembra: Enkratno gostovanje Toni van Eycka: Gospod Lambertier.
5. novembra: Cigan baron.
6. novembra: ob 10,15 predstava za otroke: Pravljica o Repoševu (Rübezahl). Premiera; ob 20,00: Dolores.

Vse predstave so izven abonmaja.

Hermann Bahr:

„Dunajčanke“

Krstna uprizoritev veseloigre v celovškem mestnem gledališču

Celovško mestno gledališče je uprizorilo 22. oktobra veseloigro znanega avstrijskega pisatelja, kritika in gojitelja avstrijske kulture in gledališke umetnosti, Hermanna Baha z velikim odobravanjem gledalcev. Bahr, ki je v svoji dolgoletni gledališki izkušnji spoznal okus obiskovalcev gledališča in se obenem tudi zavedal, kakšen vpliv ima gledališče s svojo prikazovalno močjo na širše sloje, je v svoji veseloigri „Dunajčanke“ izrabil priliko, da prikaže tisti čas okoli leta 1900 in ožigosa vse takratne razmere ter pokaže ljudem njihove napake in jih osmeši ter na ta način spravi na pravo pot. V igri nam karakterizira ono puhlo meščansko družbo, ki je vsega sita in si v brezdelju kratki čas z vsemi mogočimi muhami, in pa zastopnika rokodelskega stanu, ki se zaveda, da leči človekovo zadovoljstvo v izpolnjevanju dolžnosti, ne pa v praznih besedah o visokoletečih idejah. Z izredno duhovitostjo reši Bahr spor, ki nastane med tema dvema družbenima slojema.

Igralci, ki so prevzeli vloge v tej veseloigri, so jih na splošno zelo dobro rešili. Tako Ingold Platzer, Lia Klas, Grete Bittner in Johanna Aust. Izmed moških so bili odlični Willy Dunkl, Rolf Dietrich, Walter Schmidt, Erich Repar, Walter Kohut, Jos. Hausschulz. Tudi ostali igralci so se znašli v svojih vlogah, tako da je bilo občinstvo res zadovoljno. Za uvod je zaigral gledališki orkester pod vodstvom kapelnika g. Lehmanna nekaj dunajskih melodij.

Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

IZ PLIBERŠKE OKOLICE

Vihar volitev je preko nas. Sedaj nas zopet bolj zanima lepo vreme, da še pospravimo zadnje poljske pridelke in zato pridno delamo. Življenje je zopet mirno poteka po naših vaseh. Le včasih nas zbudi nepredviden dogodek.

V sredo dne 12. oktobra je umrl Blažejev oče na Komlu, Janez Buchwald. Dočakal je lepo starost 82 let. Kljub starosti ni mislil na počitek, dokler mu ni pred dvema letoma bolezen onemogočila delo. V mislih pa je bil še vedno pri delu. Trdo je moral delati na svoji grudi in, kar je bilo premalo doma, je moral v potu svojega obraza v gozdu prislužiti. Sosedom je bil dober sosed in vsak pošten človek ga je cenil. Seveda rajnemu tudi križ trpljenja in razočaranj ni ostal prihranjen; dobival pa je moč v živi veri. Rožni venec in nedeljska sv. maša sta bila njegova moč. V petek dne 14. oktobra smo ga spremlili k Marijini cerkvi v Nonči vasi. Naj se odpočije ob Zveličarjevem in Materinem Srcu!

Zgodila pa se je pri tem pogrebu še nesreča. Žena, sorodnica rajnega, je prišla k pogrebu in je pri tem poškodovala nogo, da je moral priti zdravnik, seveda ni mogla več k pogrebu. Želimo ji skorajšnjega okrevanja.

Pliberška fara ima tudi lepe neveste in dovolj jih ima. Sicer jih ne oddajamo preveč radi, ker imamo tudi doma pridne in lepe ženine, pa včasih jih damo, da nam drugi vrnejo ženina. Bil je tudi sedaj tak slučaj. Trikrat je „skočila“ nevesta Lizika Zlinder s prižnice, pa hvala Bogu se ni ubila. Doma v Vidri vasi pa tudi ni hotela več ostati. Prišel je po njo ženin Oton Polašek iz Šmarkeža v škocijanski fari. V nedeljo dne 16. oktobra zvečer sta stopila v sv. zakon pred oltarjem Matere božje v Nonči vasi. Zenitovanje je bilo pri Pavliču v Nonči vasi. Želimo novoporočencema mnogo veselih let v zakonu!

Ker imamo še dovolj ženinov in nevest in dela tudi polagoma ne bo preveč, upamo, da bomo mogli v kratkem spet poročati o ženitvah v naši župniji.

BAJTIŠE

Že pet let ni bilo v naši cerkvi nobene poroke. Redki pari iz naše župnije se namreč dajo poročiti po civilni poroki tudi cerkveno kar v Borovljah.

Tovarniški delavec Stefan Golmajer in njegova izvoljenka Katarina Male pa sta izvolila domačo cerkev za kraj, kjer

naj postaneta zakonska mož in žena. V lepo ozaljšani cerkvi sv. Antona sta si vpričo povabljenih svatov in množice radovednežev zatrdila trajno ljubezen in zvestobo. Poročne obrede je opravil bajtiški dušni pastir, selski koadjutor Franček Jančar. Novemu paru želimo vsi Bajtišarji: Bilo srečno!

VOBRE

V Vobrskih gorah, v višini skoraj 900 metrov in dobro uro oddaljena od Vobber je podružnica voberske župnije Sv. Lambert. Lep je zdaj jeseni pogled od te cerkvice po krasno barvanih listnatih pa tudi iglastih gozdovih, kjer je že začel macesen izgubljati svojo sončno zeleno barvo. Prebivalci teh krajev so ljudje, polni so prave iskrene prvotne vernosti. Pa tudi v ta tihi kraj je zaskala minula svetovna vojna, niso se vrnili vsi možje in sinovi. Spomin na te padle pa živi naprej v živi veri, da se snidejo s svojci v boljši domovini. V tej živi veri so postavili pri Sv. Lambertu v drugi svetovni vojni padlim lep spomenik: malo kapelico z vzdano marmornato ploščo, na kateri je vklesanih 18 imen.

Dne 16. oktobra je po slovesni službi božji blagoslovil ta spomenik padlim preč. g. župnik krčanjski. Ko bomo pred tem spomenikom padlim molili za svoje drage ranjke, bomo istočasno vedno tudi molili za trajen mir med narodi.

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

Vsepovsod se samo zida. Tako si je postavil v Gonovičah lastni dom Janez Fera, v Breški vasi si je zgradil svojo hišo Pavel Lušin, na Bistrici so si postavili Feratovi enonadstropno hišo. G. Štancar se bo tudi kmalu preselil v svojo novo domačijo. Črnk je popravil hišo in napravil več podstrešnih sob; tudi mlin si je lepo popravil. Želimo mu, da bi kmalu prišel iz bolnice. Zaradi nesreče v Sinči vasi so mu morali odrezati stopalo.

V Strpni vasi je nastalo že več majhnih hišic. Sedaj pa tudi v Šmihelu popravljajo na vseh koncih in krajih. Pri Ažmanu je pozidal mehanik lepo enonadstropno hišo. Cestar si pripravlja prostor za lastni dom. Stanko Kraut je navozil les za tesanje in bo zidal tam pri šoli. Roza Pogačnik pripravlja na zapadu Šmihela svoj lastni dom.

Tudi g. župnik nočejo zaostajati, zato so sklenili, da pokrijejo farno cerkev. Zadnji teden so bili tesarji prav pridni

pestjo, vsako noč močnejše kakor da hoče na dan.

V torek pod noč je Andrej zginil. Peter ga je klical k večerji, šel gledat v hlev in za hišo.

Ni ga bilo. Kakor da se je udril v tla.

„Ni povedal, kam gre?“

„Nič,“ je rekla Francka plašno.

*

Andrej je stal sredi hiše in strmel v očeta. Sam je bil doma.

S čudnim krikom je vstal Sebenak iz za mize in pokazal s prstom na vrata. „Ven!“

Andrejev belšast obraz je postal še bolj bel.

„Na svojem stojim.“

„Ven!“ je grčalo iz Sebenaka.

Ko je šel Andrej od Dupelj proti Žejam, je tista neznana bolečina počasi pojenjavala. V Fistrovem klancu je že sklenil:

„Prosil ga bom.“

Očetov kazalec, ki je kazal v vrata, je v hipu podrl v njem vse blage misli. Videl je samo še očetovo sovraštvo, ki je gorelo kakor bakla.

„Prišel sem zavoljo zemlje.“

Glas je prišel iz votlih prsi in trepetajoč obvisel v hiši.

„Ven!“ je že skoraj kričal Sebenak.

„Ustavite pravdo!“

Andrej ni zgubil miru, ki je kot mrzla voda napolnjevala ves prostor.

„Ven!“ se je pognal Sebenak izza mize, toda obstal pred Andrejem kakor pribit.

Andrejev belšast obraz je bil iz kam-

in so veliko delo dokončali. Prezbiterij je pokrit in tudi ladja cerkve, sedaj bo treba misliti še na zvonik, ta mora biti popravljen, če hočemo ob letu obesiti zvonove v stolp. Naša cerkev je zelo visoka, zato kritej ni tako lahko, temveč zelo nevarno. Saj vemo, da sta se že dva krovca ponesrečila pred leti, ko so krili južno stran cerkve s škrljem. Mi pa smo pokrili severno stran in prezbiterij kar z macesnovimi deskami, ki tudi dobro držijo in traja streha preko 50 let; posebno še na severni strani, ko sonce ne pripeka tako močno. Če se krije v jeseni, je to dobro, ker se deske bolje priležejo in jih ne zvije tako močno in tudi popravila na severni strani niso potrebna. Drugače je na južni strani, ko so popravila zaradi vpliva vremenske toplote vedno potrebna.

CELOVEC

V gosti jesenski megli je ležalo glavno mesto v jutru dne 24. oktobra in radovedno sonce se je začudilo, ko je okrog poldneva prodrlo skozi meglo in pogledalo na Celovec. Skoraj ni moglo verjeti, ali je resnica ali sanja. Tam okrog starodavnega zmaya je bilo nekaj posebnega, vse polno življenja in žuborenja, smeha in vpitja, sto in sto in na tisoče ljudi se je gnetlo tam okoli šotorov, ki so zrastle kar preko noči. Že dolgo ni bilo v Celovcu sejma, ki bi bil tako dobro založen z vsemi dobrotami in ki bi imel toliko obiskovalcev, kakor jih je bilo na letošnji Uršulin sejem. K temu je gotovo mnogo pripomoglo tudi krasno jesensko vreme, saj je bil ta jesenski dan topel kakor poznopoletni dan.

Sejmarji so razkazovali in hvalili svoje blago. Sicer so včasih rekli, da se dobro blago samo hvali, najbrž pa to ne drži več ali pa mogoče blago ni bilo ravno najboljše. Toda o tem ne bomo pisali, to bodo vedeli kupci sami najboljše. Res pa je, da so bile cene za enako blago večinoma nekaj nižje kakor pa v trgovinah in to je privlačilo najbrž tudi kupce. Da je bilo med razstavljenim blagom mnogo takega, ki bi ga ravno ne potrebovali najbolj nujno, je že stara predprava takih sejmov. Pa ravno ti prodajalci so mogoče še skoraj najbolj zadovoljni, njihov promet je bil velik. Največ obiskovalcev, gledalcev in poslušalcev so imeli seveda razni „čarodejci“: odprava madežev, skoraj večina neraztrgljivost obleke, pomnožitev majoneze itd.

Več resnosti je bilo na živinskem sejmu. Že dolgo ni bilo na prodaj toliko konj. Ponudba je bila velika, toda kupcev je bilo malo. Konjerejci in prekupčevalci, ki so prišli mogoče zjutraj še z veseljem upom v Celovec, se niso več tako veseli vračali. Promet je bil slab in cene so bile nizke. To se pravi, prodaj-

jalci so zahtevali začetkoma visoke cene, kakor da ne bi bili informirani o cenah, ki so danes za konje na velikih evropskih tržiščih. Končno so morali prodati za nizko ceno, če niso hoteli gnati živali spet domov in riskirati drago krmljenje in oskrbo preko zime. Zrebeta so bila prodana največ do 3.000 šilingov, večinoma pa mnogo pod to ceno. V tem razmerju so bile tudi druge cene. Malo boljše so bile cene za plemenske krave, od 2.500 pa do 5.000 šilingov. Se pač danes bolj izplača reja dobre molzne živine kakor pa reja konj.

Še pozno popoldne in zvečer je bilo na Novem trgu in na Benediktinskem trgu polno življenja. Zadnji obiskovalci, ki niso imeli časa preje, so si ogledovali zadnje ostanke sejma, sejmarji pa so hoteli prodati še zadnje hrenovke, pečnice in razne „čarodejne“ pripomočke.

PLIBERK

Preteklo soboto je bil naš kraj deležen redkega slavlja: dvojne poroke iz iste hiše.

Breznikova hiša, ki je pod krutim nacizmom toliko trpela, je bila ta dan polna veselja in radosti. Kajti poročila sta se hči Marica in sin Milan. Gdč. Marica si je izbrala za svojega življenjskega druga g. ing. Toneta Mertla iz znane in spoštovane Prangarjeve družine v Zmoticah pri Brnci; g. Milanu pa so se menda naša brhka koroška dekleta kaj „zamerila“, ker si ni izbral neveste iz njihovih vrst, temveč si jo je poiskal na Dunaju in sicer gdč. Inge Richly, ki je pred nekaj leti prišla s svojimi starši iz čeških Sudetov v Avstrijo.

Poročne obrede je v domači župni cerkvi opravil domačin, letošnji novomašnik g. Miče Franc, kateremu je bila dobra Breznikova mama pri novomašni slovesnosti takozv. duhovna mati. Moški pevski zbor pod vodstvom g. Folteja Hartmana je ubrano zapel nekaj lepih pesmi. Popoldne se je ženitovanje pri Brezniku razvilo v prijeten domači praznik. Številni svatje so se do pozne noči veselo in neprisljano zabavali, saj je bilo dobro preskrbljeno za duševne in telesne dobrine. Tudi domači dekan preč. g. Turner je bil nekaj časa navzoč. V svojem nagovoru je v lepih in globokih besedah orisal pomen tega dne in poudaril sloves Prangarjeve in Breznikove hiše, ki sta znani kot narodno zavedni in vedno zvesti katoliški Cerkvi; saj je Breznikov oče kot zaveden slovenski katoliški mož postal žrtev brezverskega nacističnega besa in umrl v koncentracijskem taborišču, kamor so bili vsi izgnani. Nadalje je blagoroval obe družini, ker se imata tako dobri in blagi materi, katerima je edinole časna in večna sreča otrok pred očmi. V imenu Prangarjeve družine se je vsem navzočim zahvalil sin Hanzej in se je spomnil obeh dobrih, na žalost že pokojnih očetov, ki naj ostaneta lep in trajen vzgled potomcem. — Navzoč je bil tudi šebenjski župnik g. Wölfl, ki je svojačasno krstil ženina g. Mertla, pliberški kaplan g. Kulmež in g. Zaletel iz Šmihela.

Prijetno slavlje je še bolj povzdignilo lepo petje in igranje narodnih pesmi. — Obema novoporočenima paroma želimo obilo sreče in blagoslova božjega!

KAMEN

Nenadoma je dne 23. oktobra ob 6. izbruhnil ogenj v gospodarskem posloplju Alojzija Deutschmana v Kamnu št. 4. Vsaka pomoč je bila nemogoča oziroma brezuspešna in gospodarsko posloplje s stanovanji je pogorelo do tal. Škodo cenijo na 70.000 šilingov, ker je bila v pogorelem posloplju vsa letošnja letina, vsi kmetijski stroji in orodje, v stanovanjih pa stanovanjska oprema in je vse to bilo žrtev požara.

Kako je ogenj nastal, še ni pojasnjeno. Sumijo pa, da je zažgal neki berač, ki je prenočeval pred približno dvema mesecema na skednju pri posestniku, kateremu je sedaj požar napravil tako škodo. Takrat je zahteval berač še pijake, ki pa mu je posestnik ni hotel dati in nato mu je berač zagrozil, da mu bo zažgal hišo. Tega berača so videli še 22. oktobra v sosednji vasi.

Premislek

Profesor Modrijan: „Že tri tedne imam voz na žepnem robcu. Če bi le mogel slutiti, na kaj se spomnim!“

Čez nekaj časa: „Morda na to, da mora žepni robec v perilo.“

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izvirni roman)

31.

„Če bi zdaj umrl, bi se Sebenakov grunt oddahnil,“ potrdi Andrej svojo misel.

Cela vas je bila v nemiru. Pravdo ima zdaj v rokah vrhovno sodišče.

Sebenakove gmajne gredo v frate.

Jerču se trgajo prve njive.

Lojze pije in Marjete sploh ni več domov.

Z obupno silo Andrej odriva misli, ki prihajajo vsako noč.

„Če bi oče zdaj umrl, bi se Sebenakov grunt oddahnil.“ Vsako noč so misli težje in Andreju se zdi, da kričijo, da jih je polna vsa hiša.

Koj pomladi so se začele spet komisije.

Andreju je bilo, kot da ga neznane koščene roke grabijo za vrat in ga davijo. Koščene roke obtesanega Sebenakovega grunta.

Andreju se zdi, da je v prsih komaj še za pest pljuč, ki se bore za zrak.

„Tak sem kot grunt doma,“ se mu utrne misel in se zaglavi nekam v lobanjo.

Vsako noč buta ob senca s težko

na. Ne en sam živec se ni zgnil v njegovem obrazu. Udrt obraz je bil kakor izklesan.

„Po kaj si prišel?“

„Ustavite pravdo! Dovolj ste že uničili.“

„Tvojega nič.“

„Moje, Petrovega, Franckinega in materinega. V vsaki njivi smo, v vsaki gmajni, v vsem, kar je Sebenakovega. Nas prodajate, ko zemljo prodajate.“

Sebenak je samo sihal.

Z izbuljenimi očmi je znova pokazal na vrata.

„Ven! Ven!“

Andrej je s poslednjo silo lovil zrak v pregnita pljuča. Ni se pomaknil.

S spačenim obrazom se je Sebenak obrnil proti kamri.

„Ustavite pravdo!“

Sebenak je odpiral vrata.

„Ustavite pravdo, oče!“

S težavo je izdaval Andrej prošnjo iz sebe.

Sebenak je zadrleščil z vrati.

Andrej je začutil srce v vratu. Za kaneč krvi ni bilo v belšastem obrazu. Z izbuljenimi očmi bolšči na steno.

Roke so se stegnile po puški nad posteljo.

S sunkom je odprl vrata v kamro.

„Ven!“ je zagrčal stari.

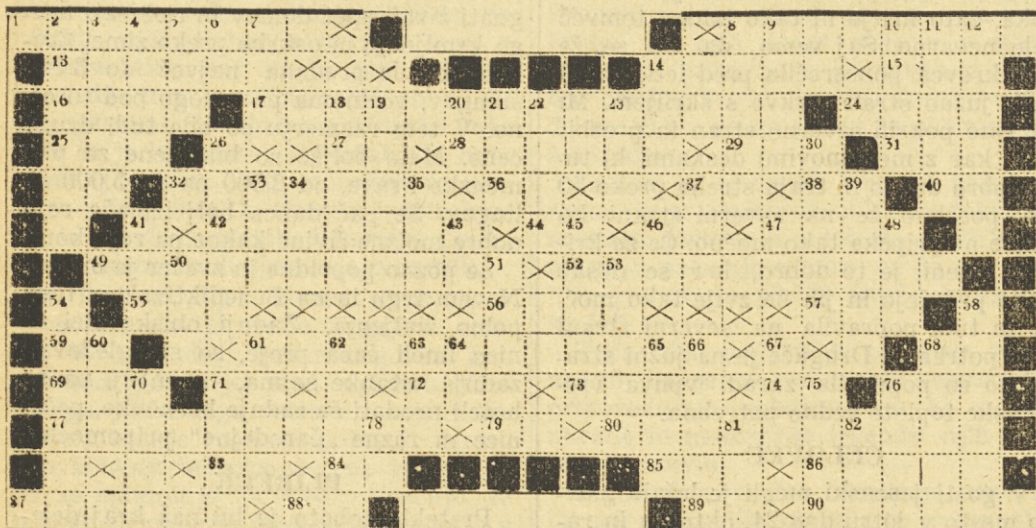
Strel je bušil proti nabrekli vratu z debelimi žilami. Z zamolklim krikom je Sebenak omahnil proti postelji in zdrsel ob končnici v kot.

(Dalje prihodnjič)

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Križanka PUBLIKACIJE „KOROŠKE KRONIKE“

Pazite! V naslednjo križanko so vpleteni naslovi knjig, ki so izšle v založbi „Koroške Kronike“ in katere morete za prav nizko ceno vsak čas naročiti.

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 cvetlica; 8 učna knjiga, ki pa je potrebna vsakomur, kdor hoče govoriti in pisati lepo in pravilno slovenščino; 13 kemična sestavina, jo potrebujejo predvsem vinogradniki; 14 kum, krstna priča; 15 oblika ženskega imena; 16 kralj ptičev; 17 mladinska knjiga prijetnega in poučnega čtiva; 24 skupina, množični sestane; 25 lovska piščal; 27 kratka za „brat“; 28 velika bojna enota; 29 pisan ptič; 31 veznik, 32 pisatelj knjige, ki jo najdete pod 17 vodoravno; 36 kazalni

zaimek; 37 pritrdilnica; 38 latinski veznik; 40 veznik; 42 mohamedanski postni čas; 44 kratka za izraz „tega leta“; 46 ploskovna mera; 47 bodeča rastlina; 49 naslov povesti znanega na Koroškem živečega slovenskega pisatelja; 52 ime in priimek pisatelja knjige, ki jo boste ugabili pod 80 vodoravno; 55 žensko krstno ime; 56 domača žival mlekarica; 57 veja (nemški); 59 oblika kopne zemlje; 61 lepo vezana knjiga odličnih fotografskih posnetkov, nad vse primerna kot spominsko darilo; 68 vzklik; 69 doba; 71 kratka za izraz „eventualno“; 72 električni delec; 73 naslovna oseba Shakespearejeve tragedije; 74 prva beseda pri štetju; 76 tuja beseda za ples; 77 naslov povesti iz podeželskega življenja, privlačne in napete vsebine; 79 prvi dve črki; 80 najlepša ljubezenska povest velikega slovenskega pisatelja; 83 dva različna samoglasnika; 84 kratka akademskega naslova; 85 ruska reka; 86 denarna nadloga; 87 slovenski pisatelj, avtor priljubljenih povesti, ki so izhajale v

„Kroniki“; 88 pritrdilnica; 89 ploskovna mera; 90 slovenski skladatelj.

Navpično: 2 cigaretni odmeček; 3 igra na karte; 4 rusko krstno ime; 5 afriška reka; 6 začetnici imena in priimka slovenskega pisatelja; 7 kratice celovskega športnega društva; 8 brezkončna travnata ravnina; 9 drugo ime za prižnico; 10 svod, obzorje (2. sklon); 11 namišljena božanstva; 12 vrsta davka, pristojbine; 14 velika kača; 18 vrsta peciva; 19 neugodno gospodarsko stanje; 20 kratka za besedo „približno“ (circa); 21 namizno pregrinjalo; 22 zavitek, zavoj; 23 vprašalnica po osebi; 26 tuja beseda za ladjo; 30 boginja pomladi pri Starih Slovanih; 33 lep, ljubeč; 34 del naslova; 35 močan; 37 „čez... in strn“; 39 avtoizvošček; 41 merilka časa; 43 kratka za izraz „na razpoloženju“; 45 razkuževalna tekočina; 46 dva enaka samoglasnika; 47 dva različna samoglasnika; 48 dolgoprstnež; 50 prva številka; 51 pravoslavna sveta podoba; 53 oseba iz opere „Prodana nevesta“; 54 vrsta belega peciva; 58 vprašalnica po množini, velikosti; 60 neka številka; 61 moderno prevozno sredstvo; 62 žensko krstno ime; 63 okrajšano žensko ime; 64 časovni veznik; 65 igralna karta; 66 žensko ime; 67 evropska reka; 68 muslimanski ženski prostori; 70 janež (nemški); 71 državni proračun; 75 upanje; 76 krajša oblika za „bodeva“; 78 kratka utežne enote; 81 velik sij, velika svetloba; 82 strupe na kača.

Rešitev križanke „Nekaj razvedrila“

Besede so bile:

Vodoravno: 1 korak; 6 poseben; 8 vile; 9 esej; 11 bor; 12 mol; 14 Rab; 16 Ezav; 18 koza; 19 top; 21 dan; 22 ep; 23 denar; 24 pi; 25 pik; 26 rak; 28 kvak; 31 tiho; 33 erg; 34 kol; 36 sin; 37 halo; 39 Edip; 41 teliček; 43 komad.

Navpično: 1 kol; 2 osem; 3 re; 4 Abel; 5 kes; 6 pirat; 7 Neron; 8 voz;

Najboljše

modno blago
in perilo

Grüner

Celovec - Klagenfurt
Burggasse

Radio Schmidt

Prodaja - popravila
žarnice

Vaša strokovna trgovina

CELOVEC - Klagenfurt

BahnstraÙe 22 - Telefon 29-48

Otvoritev prakse!

Profesor državne kitajske univerze Čungči
v Sanghaju

Dr. MED. UNIV.

Fritz Windisch

Specialist za zobne, ustne in čeljustne bolezni.
RENTGENSKA DIAGNOZA.

Celovec, Obšpl. 3. 2. nadstr.

Telefon 32-59

je pričel ordinirati. Ordinacija: od ponedeljka
do petka od 8-12 in od 14-17.
Zna tudi slovensko!

Kinder
FOTO

Ella Petrykiewicz

FOTOGRAF

BELJAK - Villach

Poročne in darilne slike ter slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del.

Nov naslov:

Postgasse 3, Tel. 49-36

VEDNO VELIKA IZBIRA

ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG,

na roko vzanih in žametnih (velournih) preprog ter tekačev.
Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadatajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447

AUSTROPOLAR-INDUSTRIJA HLADILNIH NAPRAV

AUGUST WIRTH
SOLNOGRAD - SALZBURG

- Hladilne naprave, točilne mize
- Naprave za izdelovanje higijenskega ledu
- Hladilne omare, naprave za zmrzovanje

Takojšnja dobava

PRODAJALNA

ERICH HOCHMÜLLER

CELOVEC - GARTENGASSE 11, TEL. 33-43 - KLAGENFURT

*Baeve, lake, emailje, laneni fienež,
slikarske in plesarske potrebscine*

kupite naj-
bolje pri

PETER DE CILLIA
FELDKIRCHEN - Telefon 73

in pri podružnici:
Celovec-Klagenfurt, St.-Veiter StraÙe 35 - Tel. 28-38

König
BACKPULVER

KONIG PECILNI PRAŠEK

V resnici jih je osem! Star izrek pravi: „Hočeš peči dober kolač, sedem stvari potrebnih je pač“. Vendar iz sedmih starih, dobrih stvari še ne dobiš dobrega kolača. Brez zanesljivega König-pecilnega praška, bi Vam obležal v želodcu, kajti prašek mu daje silo, da lepo vzhaja in postane rahel. Da napravite res dober kolač, potrebujete torej osem „stvari“: jajca, maščobo ... in König-pecilni prašek.

Zato ne bomo nikdar zahtevali „kateri koli pecilni prašek“, kajti sedaj vemo:

König-pecilni prašek je najbolj važen pri peki.

Boxor!

Sveče, nagrobne luči v različnih velikosti za Vse svete dobite pri

Hatheyer

Celovec, Heuplatz

Oblačila

za
dame, gospode
in otroke

elegantno in poceni
pri

Waldner

Celovec - Klagenfurt
10.-Oktober StraÙe 2 - Tel. 22-73